

คำวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรเทียบเท่าของต่างประเทศ

เดือนสิงหาคม ๒๕๖๙

กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

สำหรับเอกสารคำวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรเทียบเท่าของต่างประเทศ ประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๖๙ กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศได้ค้นคว้าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรเทียบเท่าของต่างประเทศ ภายใต้หัวข้อหลัก คือ เสรีภาพทางภาษา (Linguistic Freedom) ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ในการเลือกและใช้ภาษาหรือสำเนียงของตนเอง ผ่านการพูด การเขียน การเรียนรู้ โดยปราศจากการถูกบังคับจากกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม หรือถูกละเมิด หรือถูกบังคับ ทั้งจากรัฐบาลและจากสังคม และนอกจากเสรีภาพทางภาษาจะได้รับการรับรองโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. ๑๙๔๘ (UDHR) ข้อบทที่ ๒๗ ซึ่งให้การรับรองการใช้สิทธิอย่างเสรีในการมีส่วนร่วมในวิถีวัฒนธรรมของชุมชนแล้ว (the right freely to participate in the cultural life of the community) เสรีภาพดังกล่าวยังถูกบัญญัติขยายการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิในทางภาษา (The Universal Declaration of Linguistic Rights) ค.ศ. ๑๙๙๖ หรือ “ปฏิญญาบาเซโลนา” (the Barcelona Declaration) โดยเป็นเอกสารที่มุ่งหมายให้การรับรองและคุ้มครองความหลากหลายทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาที่ใช้โดยปัจเจกบุคคลหรือชนกลุ่มน้อยในประเทศต่าง ๆ ทั้งในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ การศึกษา การติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยี วัฒนธรรม บริบททางสังคมและเศรษฐกิจ ดังนั้น เสรีภาพในการใช้และปกป้องภาษาใดภาษาหนึ่งจึงถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

ในส่วนของคำวินิจฉัยที่น่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพทางภาษาที่เลือกมานำเสนอในเอกสารฉบับนี้ ได้แก่ กรณีกฎหมายจำกัดสิทธิในการศึกษาในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษของเด็กที่ผู้ปกครองใช้ภาษาฝรั่งเศสของศาลสูงสุดแห่งแคนาดา กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการจัดพิมพ์บัตรออกเสียงประชามติด้วยภาษาอื่นที่นอกเหนือไปจากภาษาราชการของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย กรณีการปรับปรุงนโยบายด้านภาษาของสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการศึกษาด้วยภาษาที่ตนเลือกเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อเพิ่มเติมการใช้ภาษาลัตเวียในการเรียนการสอนของโรงเรียนรัฐบาลเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งภาษาหรือไม่ของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป นอกจากนี้ ยังได้คัดสรรคำวินิจฉัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน รวมถึงคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่น่าสนใจที่ปรากฏในแต่ละคำวินิจฉัยมานำเสนอเพื่อประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านในการศึกษาเพิ่มเติมด้วย

กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารคำวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรเทียบเท่าของต่างประเทศฉบับนี้ จะเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่ทำให้ทุกท่านได้ทราบถึงบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรเทียบเท่าของประเทศต่าง ๆ รวมถึงเป็นจุดเริ่มต้นให้แก่ผู้สนใจในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการและการปฏิบัติงานต่อไป

กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิงหาคม ๒๕๖๙

๙๐ เสรีภาพทางภาษา (Linguistic Freedom)	
๑. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งแคนาดา คำพิพากษา ที่ 29298 ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕) กรณีกฎหมายจำกัดสิทธิในการศึกษาในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษของเด็กที่ผู้ปกครองใช้ภาษาฝรั่งเศส	๑
๒. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย คำวินิจฉัยที่ 25/03 ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการจัดพิมพ์บัตรออกเสียงประชามติด้วยภาษาอื่นที่นอกเหนือไปจากภาษาราชการ	๘
๓. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ คำวินิจฉัยที่ CCT 135/20 ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๔ (ค.ศ. ๒๐๒๑) กรณีการปรับปรุงนโยบายด้านภาษาของสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการศึกษาด้วยภาษาที่ตนเลือก เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่	๑๓
๔. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คำพิพากษา Valiullina and Others v. Latvia ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๖ (ค.ศ. ๒๐๒๓) กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อเพิ่มเติมการใช้ภาษาลัตเวียในการเรียนการสอนของโรงเรียนรัฐบาลเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งภาษาหรือไม่	๑๘
๙๐ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	
๑. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี คำวินิจฉัยที่ 2013Hun-Ma553 ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) กรณีกฎหมายส่งเสริมการจ้างงานเยาวชนในองค์กรมหาชนและรัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่น	๓๒
๒. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งแคนาดา คำพิพากษาที่ 35496 ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำที่มีลักษณะทางศาสนาในการประชุมสภาเทศบาล	๔๐
๓. สรุปรายชื่อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี คำวินิจฉัยที่ 194/2018 ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘) กรณีบทบัญญัติที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเกิดจากการถูกเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อรัฐธรรมนูญละเมิดหลักความเสมอภาค และหลักความสมเหตุสมผลหรือไม่	๔๗
๙๐ คำศัพท์ที่น่าสนใจที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ	๕๓

สรุปข้อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งแคนาดา
คำพิพากษา ที่ 29298 ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๐๕)
กรณีกฎหมายจำกัดสิทธิในการศึกษาในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษของเด็กที่ผู้ปกครองใช้ภาษาฝรั่งเศส*

นายวัต ฌนากร
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลสูงสุดแห่งแคนาดาได้วางหลักในคดีนี้ว่า มาตรา ๗๓ ของกฎบัตรภาษาฝรั่งเศส (Charter of the French Language) ซึ่งจำกัดสิทธิในการเข้าถึงโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษในมลรัฐควิเบก ไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเสมอภาคของบุตรของประชากรส่วนใหญ่ที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส ซึ่งไม่ได้รับสิทธิในการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ (instruction in English)

เมื่อพิจารณามาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ (Canadian Charter of Rights and Freedoms) ซึ่งให้การคุ้มครองทางรัฐธรรมนูญ (constitutionally protect) แก่สิทธิในการศึกษาของชนกลุ่มน้อยทางภาษา (the minority language) เห็นว่า สิทธิในความเสมอภาคภายใต้บริบทของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อย มิได้กำหนดให้เด็กทุกคนในมลรัฐควิเบก ซึ่งรวมไปถึงบุตรของประชากรส่วนใหญ่ที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส จะต้องได้รับสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาภาคภาษาอังกฤษที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ (publicly funded)

ดังนั้น มาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ จึงไม่อาจพิจารณาได้ว่าเป็นข้อยกเว้นต่อหลักประกันความเสมอภาค (equality guarantees) หากแต่เป็นการเพิ่มเติมความเสมอภาคดังกล่าวในกรณีของชนกลุ่มน้อยทางภาษา เพราะเป็นการทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถเข้าถึงการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพการณ์และความจำเป็นของตน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาที่จัดให้แก่ประชากรส่วนใหญ่

๒. สรุปข้อเท็จจริง

มาตรา ๗๓ ของกฎบัตรภาษาฝรั่งเศสกำหนดให้เด็กที่เคยได้รับการศึกษาหรือกำลังศึกษาภาคภาษาอังกฤษในประเทศแคนาดา หรือเด็กที่ผู้ปกครองได้รับการศึกษาภาคภาษาอังกฤษในประเทศแคนาดาในระดับประถมศึกษาแล้วเท่านั้นจะสามารถเข้าถึงโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษในมลรัฐควิเบกได้ โดยในคดีนี้โจทก์เป็นผู้ปกครอง ซึ่งขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้ทรงสิทธิตามมาตรา ๗๓ ของกฎบัตรภาษาฝรั่งเศส หรือมาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ อ้างว่ามาตรา ๗๓ ของกฎบัตรภาษาฝรั่งเศสเป็นการเลือกปฏิบัติระหว่างเด็กที่มีคุณสมบัติในการได้รับสิทธิตามมาตราดังกล่าวกับเด็กที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในมลรัฐควิเบก อีกทั้งยังละเมิดสิทธิในความเสมอภาคที่ได้รับการรับรองตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒ ของกฎบัตรควิเบกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ (Quebec Charter of Human Rights

* สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำพิพากษาได้ที่ : <https://codices.coe.int/codices/results/precis/595A38F8-90D5-48C1-2756-08DC225DC818>

and Freedoms) นอกจากนี้ โจทย์ยังโต้แย้งด้วยว่า ความเสมอภาคเรียกร้องให้เด็กทุกคนในมลรัฐควิเบกต้องได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาภาคภาษาอังกฤษที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ อย่างไรก็ตาม ศาลสูงแห่งมลรัฐควิเบก (Superior Court) ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐควิเบก และศาลสูงสุดแห่งแคนาดาได้พิพากษายกฟ้อง

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ กฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ^๒

สิทธิในความเสมอภาค

มาตรา ๑๕

(๑) บุคคลทุกคนเสมอภาคกันต่อหน้าและภายใต้กฎหมาย และมีสิทธิได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอภาคและผลประโยชน์อันเสมอภาคจากกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งชาติพันธุ์ ภูมิหลังทางเชื้อชาติหรือชนชาติ สีผิว ศาสนา เพศสภาพ หรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือทางกายภาพ

สิทธิทางการศึกษาของประชากรส่วนน้อยทางภาษา

มาตรา ๒๓

(๑) พลเมืองแคนาดา

^๒ Canadian Charter of Rights and Freedoms

Equality Rights

Section 15

(1) Every individual is equal before and under the law and has the right to the equal protection and equal benefit of the law without discrimination and, in particular, without discrimination based on race, national or ethnic origin, colour, religion, sex, age or mental or physical disability.

Minority Language Educational Rights

Section 23

(1) Citizens of Canada

(a) whose first language learned and still understood is that of the English or French linguistic minority population of the province in which they reside, or

(b) who have received their primary school instruction in Canada in English or French and reside in a province where the language in which they received that instruction is the language of the English or French linguistic minority population of the province, have the right to have their children receive primary or secondary school instruction in that language in that province

(2) Citizens of Canada of whom any child has received or is receiving primary or secondary school instruction in English or French in Canada, have the right to have all their children receive primary and secondary school instruction in the same language.

(3) The right of citizens of Canada under subsections (1) and (2) to have their children receive primary and secondary school instruction in the language of the English or French linguistic minority population of a province

(a) applies wherever in the province the number of children of citizens who have such a right is sufficient to warrant the provision to them out of public funds of minority language instruction; and

(b) includes, where the number of those children so warrants, the right to have them receive that instruction in minority language educational facilities provided out of public funds.

(source: <https://www.canada.ca/content/dam/pch/documents/services/download-order-charter-bill/canadian-charter-rights-freedoms-eng.pdf>)

(ก) ซึ่งภาษาแรกที่ตนได้เรียนรู้และยังคงสามารถใช้งานได้ อยู่ คือ ภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส อันเป็นภาษาของประชากรส่วนน้อยในมลรัฐที่ตนอาศัยอยู่ หรือ

(ข) ซึ่งได้รับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาในประเทศแคนาดาเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส และอาศัยอยู่ในมลรัฐซึ่งภาษาที่ตนได้รับการเรียนการสอนนั้นเป็นภาษาของประชากรส่วนน้อยในมลรัฐ มีสิทธิในการที่บุตรของตนจะได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นภาษาดังกล่าวในมลรัฐนั้น

(๒) พลเมืองแคนาดาซึ่งบุตรของตนเคยได้รับหรือกำลังได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสในประเทศแคนาดา มีสิทธิในการที่บุตรของตนจะได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นภาษาเดียวกัน

(๓) สิทธิของพลเมืองแคนาดาภายใต้อนุมาตรา (๑) และอนุมาตรา (๒) ในการที่บุตรของตนจะได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศส อันเป็นภาษาของประชากรส่วนน้อยในมลใด ๆ

(ก) ให้ใช้บังคับในพื้นที่ใดก็ตามของมลรัฐ ซึ่งจำนวนของบุตรของพลเมืองที่ได้รับสิทธิดังกล่าวมีจำนวนมากเพียงพอ อันจะสมควรแก่การจัดให้มีการศึกษาในภาคภาษาของประชากรส่วนน้อยดังกล่าวโดยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสาธารณะ

(ข) ในกรณีที่จำนวนบุตรดังกล่าวมากเพียงพอ ให้รวมถึงสิทธิที่จะให้บุตรนั้นจะได้รับการศึกษาในภาคภาษาของประชากรส่วนน้อย ณ สถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณสาธารณะ

๓.๒ กฎบัตรควิเบกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ^๙

หมวด ๑.๑

สิทธิในการที่จะได้รับการรับรองและใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเสมอภาค

มาตรา ๑๐ บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการรับรองและใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของตนได้อย่างเต็มที่และเสมอภาค โดยปราศจากความแตกต่าง การกีดกัน หรือการให้สิทธิพิเศษด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ อัตลักษณ์หรือการแสดงออกทางเพศ การตั้งครรภ์ รสนิยมทางเพศ สถานภาพทางแพ่ง อายุ เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง ภาษา ชาติพันธุ์หรือถิ่นกำเนิด สถานะทางสังคม ความพิการ หรือการใช้วิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาหรือช่วยเหลือจากความพิการนั้น

^๙ Québec Charter of Human Rights and Freedoms

Chapter 1.1

Right to Equal Recognition and Exercise of Rights and Freedoms

10. Every person has a right to full and equal recognition and exercise of his human rights and freedoms, without distinction, exclusion or preference based on race, colour, sex, gender identity or expression, pregnancy, sexual orientation, civil status, age except as provided by law, religion, political convictions, language, ethnic or national origin, social condition, a handicap or the use of any means to palliate a handicap.

12. No one may, through discrimination, refuse to make a juridical act concerning goods or services ordinarily offered to the public.

(source: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/fr/document/lc/c-12?langCont=en>)

มาตรา ๑๒ บุคคลใดโดยการเลือกปฏิบัติจะปฏิเสธที่จะกระทำนิติกรรมเกี่ยวกับสินค้าและบริการซึ่งโดยทั่วไปแล้วให้บริการแก่สาธารณชนมิได้

๓.๓ กฎบัตรภาษาฝรั่งเศส^๔

มาตรา ๗๓ เด็กดังต่อไปนี้ โดยการร้องขอโดยบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจได้รับการศึกษาในภาคภาษาอังกฤษ

(๑) เด็กซึ่งบิดาหรือมารดาของตนเป็นพลเมืองแคนาดา และบิดาหรือมารดาเช่นว่านั้นเคยได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นภาษาอังกฤษในประเทศแคนาดา ทั้งนี้ การศึกษาดังกล่าวต้องถือเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาระดับประถมศึกษาที่บิดาหรือมารดานั้นได้รับในประเทศแคนาดา

(๒) เด็กซึ่งบิดาหรือมารดาของตนเป็นพลเมืองแคนาดา และเด็กนั้นเคยได้รับหรือกำลังได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นภาษาอังกฤษในประเทศแคนาดา ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงพี่และน้องของเด็กดังกล่าวด้วย โดยการศึกษาเช่นนั้นต้องเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาที่เด็กได้รับในประเทศแคนาดา

๔. คำพิพากษาของศาลสูงสุด

ศาลสูงสุดแห่งแคนาดาเริ่มต้นการพิจารณาโดยเห็นว่า เนื่องจากโจทก์เป็นประชากรที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสในมลรัฐควิเบก ดังนั้น ความประสงค์ของโจทก์ที่จะให้บุตรของตนได้รับการศึกษาภาคภาษาอังกฤษจึงไม่อยู่ภายใต้เจตนารมณ์ของมาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ อีกทั้งโจทก์ไม่อาจเรียกร้องการศึกษาภาคภาษาอังกฤษที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐในมลรัฐควิเบกด้วย โดยหากศาลยอมรับข้อโต้แย้งดังกล่าวของโจทก์ในเรื่องความเสมอภาคแล้ว ผลในทางปฏิบัติเกี่ยวกับข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความเสมอภาคดังกล่าวย่อมหมายถึงการตีความขยายขอบเขตของมาตรา ๒๓ ของกฎบัตรดังกล่าวให้กว้างเกินไปกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

อย่างไรก็ดี กรณีไม่ปรากฏว่าไม่มีลำดับชั้นระหว่างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้ การประกันความเสมอภาค (Equality guarantees) จึงไม่อาจเป็นเหตุผลในการหักล้างสิทธิอื่น ๆ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง ขณะเดียวกันทุกส่วนของรัฐธรรมนูญจะต้องได้รับการพิจารณาร่วมกัน กรณีจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าการใช้บังคับมาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ ฝ่ายนิติบัญญัติของมลรัฐควิเบกได้ละเมิดสิทธิในความเสมอภาคตามมาตรา ๑๕ อนุมาตราหนึ่ง ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ หรือได้ละเมิดมาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๒ ของกฎบัตรควิเบกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพแต่อย่างใด

^๔ Charter of the French Language

73. The following children, at the request of one of their parents, may receive instruction in English:

(1) a child whose father or mother is a Canadian citizen and received elementary instruction in English in Canada, provided that that instruction constitutes the major part of the elementary instruction he or she received in Canada;

(2) a child whose father or mother is a Canadian citizen and who has received or is receiving elementary or secondary instruction in English in Canada, and the brothers and sisters of that child, provided that that instruction constitutes the major part of the elementary or secondary instruction received by the child in Canada;

(source: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/fr/document/lc/c-11?langCont=en>)

ขณะที่เจตนารมณ์ของกฎบัตรภาษาฝรั่งเศส มาตรา ๗๓ มิใช่เป็นการกีดกันเด็กกลุ่มหนึ่งออกจากบริการสาธารณะโดยสิ้นเชิง หากแต่เป็นการบังคับตามหน้าที่ความรับผิดชอบเชิงบวก (Positive constitutional responsibility) ที่มลรัฐทั้งหลายจะต้องจัดการเรียนการสอนในภาษาของชนกลุ่มน้อยให้แก่ประชากรส่วนน้อยของชุมชน ซึ่งการที่โจทก์พยายามอ้างถึงสิทธิในความเสมอภาคเพื่อเข้าถึงสิทธิที่ประกันไว้สำหรับประชากรส่วนน้อยที่ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ถือเป็นการละเลยความสัมพันธ์ระหว่างมาตรา ๗๓ ของกฎบัตรภาษาฝรั่งเศสกับมาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ อีกทั้งยังเป็นการพยายามเปลี่ยนแปลงประเภทของผู้ทรงสิทธิตามมาตรา ๒๓ ดังกล่าวด้วย กรณีดังกล่าวจึงเป็นกรณีที่มีอายุยอมรับได้

อนึ่ง มาตรา ๒๓ ของกฎบัตรแคนาดาว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิในการศึกษาของชนกลุ่มน้อยทางภาษาเอาไว้อย่างครบถ้วน และได้บรรจุวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองและส่งเสริมชุมชนของชนกลุ่มน้อยทางภาษาในแต่ละมลรัฐด้วยการเอื้ออำนวยให้เกิดเงื่อนไขที่ชุมชนผู้ใช้ภาษาอังกฤษในมลรัฐควิเบกและชุมชนผู้ใช้ภาษาฝรั่งเศสในมลรัฐอื่น ๆ จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

CAN-2005-1-002

a) Canada b) Supreme Court c) d) 31/03/2005 e) 29298 f) Gosselin (Tutor of) v. Quebec (Attorney General) g) Canada Supreme Court Reports (Official Digest), [2005] 1 S.C.R. xxx h) Internet: <http://www.lexum.umontreal.ca/csc-scc/en/index/html>; Codices (English, French)

Headnotes

Section 73 of the Charter of the French language, which limits access to English language schools in Quebec, does not infringe the equality rights of the children of the French language majority who are not entitled to instruction in English. In light of Section 23 of the Canadian Charter of Rights and Freedoms, which constitutionally protects the minority language education rights, the right to equality in the context of minority language instruction does not require that all children in Quebec, including the children of the French language majority, be given access to publicly funded English language education. Section 23 can be viewed not as an exception to equality guarantees, but as the fulfilment of these guarantees in the case of linguistic minorities by making available to them an education, adapted to their particular circumstances and needs, equivalent to the education provided to the majority.

Summary

I. Section 73 of the Charter of the French language provides access to English language schools in Quebec only to children who have received or are receiving English language instruction in Canada or whose parents studied in English in Canada at the primary level. The appellant parents, who do not qualify as rights holders under Section 73 or under Section 23 of the Canadian Charter of Rights and Freedoms, claim that Section 73 discriminates between children who qualify and the majority of French-speaking Quebec children who do not, and violates the right to equality guaranteed at Sections 10 and 12 of the Quebec Charter of Human Rights and Freedoms. Equality requires, the appellants argue, that all children in Quebec be given access to publicly funded English language education. The Superior Court, the Court of Appeal and the Supreme Court of Canada dismissed their claims.

II. Since the appellants are members of the French language majority in Quebec, their objective in having their children educated in English simply does not fall within the purpose of Section 23 of the Canadian Charter of Rights and Freedoms. The appellants have no claim to publicly funded English language instruction in Quebec and, if adopted, the practical effect of

their equality argument would be to read out of the Constitution the compromise contained in Section 23.

There is no hierarchy amongst constitutional provisions. Equality guarantees cannot therefore be used to invalidate other rights expressly conferred by the Constitution. All parts of the Constitution must be read together. It cannot be said that in implementing Section 23, the Quebec legislature has violated the equality rights contained in either Section 15.1 of the Canadian Charter of Rights and Freedoms or Sections 10 and 12 of the Quebec Charter.

The purpose of Section 73 is not to "exclude" entire categories of children from a public service, but rather to implement the positive constitutional responsibility incumbent upon all provinces to offer minority language instruction to its minority language community. In seeking to use the right to equality to access a right guaranteed in Quebec only to the English language minority, the appellants put aside the linkage between Section 73 of the Charter of the French language and Section 23 of the Canadian Charter of Rights and Freedoms, and attempt to modify the categories of rights holders under Section 23. This is not permissible. Section 23 provides a comprehensive code for minority language education rights and achieves its purpose of protecting and promoting the minority language community in each province by helping to bring about the conditions under which the English community in Quebec and the French communities of the other provinces can flourish.

(source: <https://codices.coe.int/codices/results/precis/595A38F8-90D5-48C1-2756-08DC225DC81B>)

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย
คำวินิจฉัยที่ 25/03 ลงวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖)
กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการจัดพิมพ์บัตรออกเสียงประชามติ
ด้วยภาษาอื่นที่นอกเหนือไปจากภาษาราชการ*

นายธนพล เสงสาโรชัย
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลรัฐธรรมนูญวางหลักว่า บัตรออกเสียงประชามติจะต้องจัดพิมพ์ด้วยภาษาราชการ (official language) ของรัฐเท่านั้น การดำเนินการในทางอื่นย่อมถือเป็นการละเลยต่อหลักการทางรัฐธรรมนูญว่าด้วยภาษาของรัฐ (state language) กำหนดให้ใช้ภาษาราชการในการพิจารณาตัดสินประเด็นที่มีสำคัญระดับชาติ นอกจากนี้ ยังถือเป็นการไม่สอดคล้องกับความจำเป็นของการมีเจตนารมณ์สาธารณะ (public spirit) และแนวคิดเรื่องรัฐชาติซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

๒. สรุปข้อเท็จจริง

สมาชิกรัฐสภาลิทัวเนียได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยว่ากฎหมายว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓ ของกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งกลาง (the Law on Supplementary Article 3 of the Law on the Central Electoral Commission) เป็นไปตามมาตรา ๑๔ และมาตรา ๒๙ แห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ เนื่องจากเห็นว่าบัตรออกเสียงประชามติเป็นเอกสารทางราชการ ดังนั้น จึงต้องจัดพิมพ์ด้วยภาษาราชการของรัฐเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายว่าด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓ บัญญัติว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งกลางจะต้องจัดพิมพ์บัตรออกเสียงประชามติเพิ่มเติม ซึ่งไม่ได้มีเพียงแต่ภาษาราชการของรัฐเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแปลข้อความบนบัตรออกเสียงประชามติเป็นภาษาของชนกลุ่มน้อยของประเทศสำหรับพื้นที่ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากด้วย โดยผู้ร้องเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้ใช้ภาษาราชการสำหรับพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนยังขัดต่อหลักความเสมอภาคตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ แห่งรัฐธรรมนูญอีกด้วย เนื่องจากสิทธิพิเศษดังกล่าวสงวนไว้เป็นการเฉพาะสำหรับชนกลุ่มน้อยที่ใช้ภาษาโปแลนด์และภาษารัสเซียเท่านั้น ซึ่งกลุ่มดังกล่าวเป็นเพียงสองกลุ่มที่มีจำนวนผู้แทนอย่างมีนัยสำคัญและมักจะอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่ใกล้ชิด

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย ค.ศ. ๑๙๙๒ (Constitution of The Republic of Lithuania)^๖

* สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำวินิจฉัยได้ที่: <https://codices.coe.int/codices/results/precis/61975D5A-0FB3-4C1B-29DF-08DC225DC81B>

^๖ The Constitution of The Republic of Lithuania (1992)

มาตรา ๑๔

ภาษาลิทัวเนียเป็นภาษาราชการของรัฐ

มาตรา ๒๙

บุคคลจะต้องเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย ศาล และองค์กรและเจ้าหน้าที่อื่นใดของรัฐ

สิทธิมนุษยชนไม่อาจได้รับการจำกัด บุคคลไม่อาจได้รับสิทธิพิเศษใด ๆ จากเหตุด้วยเพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา แหล่งกำเนิด สถานะทางสังคม ความเชื่อ ความศรัทธา หรือทัศนคติต่าง ๆ

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า การบัญญัติให้มีภาษาราชการของรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญย่อมหมายถึงการให้ภาษาลิทัวเนียเป็นคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ (constitutional value) รวมทั้งยังหมายถึงการให้ใช้เพียงภาษาราชการของรัฐเท่านั้นในพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่ว่าเอกสารของทางราชการที่จัดทำขึ้นในภาษาลิทัวเนีย ย่อมไม่ถือเป็นการกีดกันประชาชนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของรัฐในการอ่าน เขียน และสื่อสารในภาษาใด ๆ ก็ตาม หากบุคคลดังกล่าวมีความประสงค์เช่นนั้น

ศาลรัฐธรรมนูญยังเห็นอีกว่า ความเป็นสถาบันของความเป็นพลเมืองแห่งสาธารณรัฐลิทัวเนีย (the institute of citizenship of the Lithuanian Republic) และสิทธิและความรับผิดชอบของพลเมืองจะต้องพิจารณาภายใต้บริบทของแนวคิดด้วยเจตนารมณ์สาธารณะ (public spirit) ในฐานะคุณค่าทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งเจตนารมณ์สาธารณะในฐานะหลักการทางรัฐธรรมนูญย่อมมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับหลักว่าด้วยรัฐภายใต้หลักนิติธรรม (principle of a state under the rule of law)

เมื่อพิจารณาหลักการว่าด้วยความเป็นพลเมืองลิทัวเนีย ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การอยู่อาศัยโดยถาวร (permanent residence) ในรัฐตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และมีความรู้ความเข้าใจในภาษาราชการ ถือเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับชาวต่างชาติหรือบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ (a stateless person) ในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเข้าใจที่มีค่าในเจตคติและเป้าหมายของชาติ ตลอดจนระเบียบทางรัฐธรรมนูญ (constitutional order) ของรัฐ รวมถึงยังช่วยให้คุ้นเคยกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม จารีตและประเพณีของลิทัวเนีย นอกจากนี้ ยังช่วยเตรียมพร้อมให้บุคคลดังกล่าวสามารถรับผิดชอบต่อปัจจุบันและอนาคตของประเทศได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ เพียงแค่การพำนักอาศัยในประเทศจึงไม่เพียงพอที่ชาวต่างชาติหรือบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติจะร้องขอสัญชาติลิทัวเนีย นอกจากนี้ ยังเป็นที่ชัดเจนว่า ความรู้และการใช้ภาษาราชการในกิจการสาธารณะของประเทศเป็นข้อบังคับที่จำเป็นทางรัฐธรรมนูญสำหรับบุคคลที่เป็นพลเมืองอยู่แต่เดิม แม้จะพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ว่า “บุคคลส่วนใหญ่

Article 2

Lithuanian shall be the state language.

Article 29

All persons shall be equal before the law, courts, and other state institutions and officials.

Human rights may not be restricted; no one may be granted any privileges on the grounds of sex, race, nationality, language, origin, social status, belief, convictions, or views.

(ที่มา : <https://lrkt.lt/en/about-the-court/legal-information/the-constitution/192>)

(absolute majority) มีสถานะเป็นพลเมือง ไม่ใช่เพียงเพราะได้แสดงเจตจำนงที่อยากจะเป็นพลเมืองของรัฐนั้น หากแต่เป็นเพราะมีความผูกพันกับรัฐผ่านความสัมพันธ์เชิงวัตถุวิสัย (objective) บางประการ กล่าวคือ บิดามารดา หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพลเมืองของรัฐนั้น”^๓ ก็ตาม กรณีจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า พลเมืองลิทัวเนียที่ไม่รู้ภาษาราชการย่อมไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งกับสังคมลิทัวเนียอย่างเต็มตัว หากพลเมืองผู้ไม่รู้ภาษาราชการและไม่พยายามเรียนรู้ โดยปราศจากเหตุผลโดยวัตถุวิสัย (objective reasons) ที่บุคคลนั้นไม่สามารถเรียนรู้ได้แล้ว ก็ย่อมเป็นการชี้ให้เห็นถึงการขาดซึ่งเจตนารมณ์สาธารณะ (public spirit)

อนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า บัตรออกเสียงประชามติจะต้องจัดพิมพ์ด้วยภาษาราชการเท่านั้น มิเช่นนั้น แนวคิดทางรัฐธรรมนูญว่าด้วยภาษาราชการของรัฐย่อมถูกละเลยเพิกเฉย ซึ่งคือการใช้ภาษาราชการในการพิจารณาตัดสินใจประเด็นที่มีความสำคัญระดับชาติ และเป็นการไม่สอดคล้องกับความจำเป็นในการมีเจตนารมณ์สาธารณะ (public spirit) และแนวคิดเรื่องรัฐชาติซึ่งถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติต่าง ๆ ที่กำหนดให้บัตรออกเสียงประชามติมีข้อความในภาษาราชการและคำแปลภาษาของชนกลุ่มน้อยเพื่อใช้ในพื้นที่ที่โดยปกติแล้วมีชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก อาศัยอยู่ ชัดหรือแย้งต่อมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญ

^๓ ตามที่ได้กล่าวถึงในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ (ค.ศ. ๒๐๐๓) (Bulletin 2003/3 [LTU-2003-3-011])

LTU-2006-2-007

a) Lithuania b) Constitutional Court c) d) 10/05/2006 e) 25/03 f) Language of referendum ballot-papers g) Valstybės žinios (Official Gazette), 52-1917, 12.05.2006 h) Codices (English, Lithuanian)

Headnotes

Referendum ballot-papers must only be printed in the official language of the state. To do otherwise would be to ignore the constitutional concept of the state language, which presupposes the use of the state language when making decisions of national significance. It would also deviate from the imperative of public spirit and the concept of the nation state which are enshrined in the Constitution.

Summary

I. Members of the Lithuanian Parliament asked the Constitutional Court for a ruling as to whether the Law on Supplementary Article 3 of the Law on the Central Electoral Commission conformed to Articles 14 and 29 of the Constitution. They observed that a referendum ballot paper is an official document, and, as such, must only be printed in the official state language. However, the Law on Supplementary Article 3 states that the Central Electoral Commission must organise additional printing of referendum ballot papers, which not only contains text in the state language but also a translation of this text into the language of a national minority in areas where there are traditionally large numbers of national minorities. The petitioners suggested that this was in breach of Article 14 of the Constitution, under which use of the state language is obligatory in public life, and also the principle of equal rights contained in Article 29 of the Constitution. Effectively, these exceptional rights are granted only to those national minority groups using the Polish and Russian languages. They are the only groups with a significant number of representatives and they tend to live together in close communities.

II. The Constitutional Court held that the establishment of the status of the state language in the Constitution means that Lithuanian is a constitutional value. This does also mean that the state language is only to be used in public life; the fact that official documentation is written in Lithuanian does not prevent those belonging to national minorities from reading, writing and communicating in any other language, if they so wish.

The Court went on to say that the institute of citizenship of the Lithuanian Republic and citizens' rights and responsibilities are to be construed in the context of the concept of

public spirit, as a constitutional value. Public spirit is closely related as a constitutional principle to that of a state under the rule of law.

When examining the concept of Lithuanian citizenship, the Constitutional Court has stated that permanent residence in the state for a period of time prescribed by law and knowledge of the state language are prerequisites for a foreigner or stateless person to integrate him or herself into society. They will give him a valuable insight into the mentality of the Nation and its goals, as well as the constitutional order of the state, and will help him to acquaint him or herself with Lithuanian history, culture, customs and traditions. They could also help to prepare him or her to assume responsibility for the present and the future of the state. For these reasons, it is not enough for a foreign citizen or a stateless person seeking Lithuanian citizenship simply to settle in the country. It is clear that knowledge and use of the state language in Lithuanian public life is also a constitutional imperative for those who are already citizens even if one takes into consideration the fact that (as described in the Constitutional Court ruling of 30 December 2003, Bulletin 2003/3 [LTU-2003-3-011]) "an absolute majority of persons are citizens not because they have expressed their wish to be citizens of the state but because they are linked with it by means of a certain objective relationship: their parents, or one of their parents, were citizens of that state". It cannot be denied that a citizen of Lithuania who does not know the state language has not fully integrated into Lithuanian society. If a citizen does not know the state language and makes no effort to try to learn it, even where there are no objective reasons to prevent him or her from doing so, this is indicative of a lack of public spirit.

The Court held that referendum ballot papers must only be printed in the state language. Otherwise, the constitutional concept of the state language would be ignored, which presupposes the use of the state language when making decisions of national significance. It would deviate from the imperative of public spirit and the concept of the nation state established in the Constitution.

The Court held that the provisions allowing referendum ballot papers which contained text in the state language and a translation into the language of a national minority to be used in areas where there were traditionally large numbers of inhabitants drawn from national minorities were in conflict with Article 14 of the Constitution.

(source: <https://codices.coe.int/codices/results/precis/61975D5A-0FB3-4C1B-29DF-08DC225DC81B>)

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้
คำวินิจฉัยที่ CCT 135/20 ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๔ (ค.ศ. ๒๐๒๑)
กรณีการปรับปรุงนโยบายด้านภาษาของสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการศึกษา
ด้วยภาษาที่ตนเลือก เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่*

นางสาวกชกร น้อยเพ็ง
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลรัฐธรรมนูญวางหลักว่า ข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิในการได้รับการศึกษาด้วยภาษาที่ตนเลือก ซึ่งได้รับการรับรองตามมาตรา ๒๙ (๒) แห่งรัฐธรรมนูญ จะต้องได้รับการยืนยันด้วยพยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือว่าการจัดการศึกษาดังกล่าวไม่อาจนำมาปฏิบัติได้จริง (reasonably practicable)

๒. สรุปข้อเท็จจริง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) มหาวิทยาลัยแอฟริกาใต้ (the University of South Africa) ได้ลงมติปรับปรุงนโยบายด้านภาษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการในการส่งเสริมสถานะของภาษาแอฟริกาใต้เดิม (indigenous African languages) ควบคู่ไปกับการลดบทบาทการใช้ภาษาแอฟริกา (Afrikaans) ในฐานะภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน และเพื่อยกเลิกการรับรองว่าหลักสูตรต่าง ๆ จะถูกจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบภาษาแอฟริกาและภาษาอังกฤษ ต่อมา องค์กรไม่แสวงหากำไร “AfriForum” ซึ่งเป็นองค์กรสิทธิพลเมืองที่มีบทบาทในการคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มผู้ใช้ภาษาแอฟริกา ได้ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ตรวจสอบและเพิกถอนนโยบายด้านภาษาดังกล่าว โดยอ้างว่าไม่สอดคล้องในทางกระบวนการ (procedural irregularities) และไม่สอดคล้องกับมาตรา ๒๙ (๒) แห่งรัฐธรรมนูญ

อนึ่ง บทบัญญัติมาตรา ๒๙ (๒) แห่งรัฐธรรมนูญ ได้รับรองสิทธิในการได้รับการศึกษาด้วยภาษาที่ตนเลือกในสถาบันการศึกษาของรัฐ โดยมีเงื่อนไขบังคับว่า การจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจะต้องสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างสมเหตุสมผล (reasonably practicable) ต่อมา ศาลสูง (High Court) พบข้อเท็จจริงว่ามี การละเมิดสิทธิตามมาตรา ๒๙ (๒) ซึ่งมีพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อการรับฟัง แต่ถึงกระนั้นก็เห็นว่า สิทธิในการได้รับการศึกษาด้วยภาษาที่ตนเลือกถูกกำหนดด้วยเงื่อนไขที่ว่า การจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

ต่อมาในชั้นการพิจารณาของศาลอุทธรณ์สูงสุด (Supreme Court of Appeal) เห็นว่า ในกรณีที่นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนการสอนด้วยภาษาราชการ (official language) อยู่แล้ว รัฐย่อมมีหน้าที่

* สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำวินิจฉัยได้ที่:

<https://codices.coe.int/codices/documents/precis/5CB31A02-5FE0-45F7-3CB4-08DC225DC81B>

เชิงนิเสธ (negative duty) ที่จะไม่ลิดรอนสิทธิดังกล่าวโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ดังนั้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงเหตุผลอันสมควรในการยกเลิกรูปแบบระบบการเรียนการสอนแบบสองภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาแอฟริกา มหาวิทยาลัยจะต้องแสดงให้เห็นว่า หากยังคงมีระบบดังกล่าวก็ไม่อาจนำมาปฏิบัติจริงได้อย่างสมเหตุสมผล แต่มหาวิทยาลัยกลับไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงเหตุผลอันสมของการคงไว้ซึ่งระบบดังกล่าวได้ด้วยเหตุนี้ ศาลอุทธรณ์สูงสุดจึงเห็นว่า นโยบายด้านภาษาที่นำมาใช้บังคับนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ และมีคำสั่งให้มหาวิทยาลัยกลับมาทำการเรียนการสอนในรายวิชาที่ได้ยกเลิกไปก่อนหน้าที่จะมีการนำนโยบายด้านภาษาดังกล่าวมาใช้บังคับ ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์สูงสุด

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ พ.ศ. ๒๕๓๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๕^๖

มาตรา ๒๙ (๒) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับสิทธิศึกษาในภาษาราชการภาษาใดภาษาหนึ่งหรือหลายภาษาตามที่ตนเลือกในสถานศึกษาของรัฐ หากการจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวนี้สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างสมเหตุสมผลและเพื่อเป็นหลักประกันให้บุคคลสามารถเข้าถึงและใช้สิทธิดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐจะต้องพิจารณาทางเลือกทางการศึกษาที่สมเหตุสมผลทุกประการ ซึ่งรวมถึงสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้วยภาษาเดียว โดยคำนึงถึงเหตุผลดังต่อไปนี้

- (a) ความเสมอภาค
- (b) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และ
- (c) ความจำเป็นในการเยียวยาแก้ไขผลกระทบอันเกิดจากกฎหมายและการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วเห็นว่า มหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้บังคับที่จะต้องแสดงเหตุผลรองรับการตัดสินใจปรับปรุงนโยบายด้านภาษา นอกจากนี้ยังเห็นว่า มหาวิทยาลัยไม่ได้แสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่า ณ ขณะที่มีการลงมตินั้น มหาวิทยาลัยได้คำนึงถึงข้อพิจารณาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในบทบัญญัติมาตรา ๒๙ (๒) อันได้แก่ ความเสมอภาค ความสามารถในการปฏิบัติได้จริง และความจำเป็นในการแก้ไขเยียวยาผลกระทบอันเกิดจากกฎหมายและการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ ดังนั้น กรณีจึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า มหาวิทยาลัยไม่ได้นำข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญต่อการประเมินความสามารถในการปฏิบัติได้จริงมาประกอบการพิจารณา และ

^๖ South Africa's Constitution of 1996 with Amendments through 2012

2. Everyone has the right to receive education in the official language or languages of their choice in public educational institutions where that education is reasonably practicable. In order to ensure the effective access to, and implementation of, this right, the state must consider all reasonable educational alternatives, including single medium institutions, taking into account

- a. equity;
- b. practicability; and
- c. the need to redress the results of past racially discriminatory laws and practices

(ที่มา: https://www.constituteproject.org/constitution/South_Africa_2012.pdf)

พยานหลักฐานที่มหาวิทยาลัยได้นำเสนอนั้นก็ไม่ได้สนับสนุนข้อกล่าวอ้างที่ว่า ความต้องการเรียนภาษาแอฟริกาได้ลดน้อยลง หรือการจัดการเรียนการสอนภาษาแอฟริกาต่อไปนั้นขาดความสมเหตุสมผล เนื่องด้วยข้อพิจารณาด้านต้นทุน ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ความเสมอภาค หรือข้อมูลเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังเห็นว่า มหาวิทยาลัยยังคงมีสิทธิที่จะนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อแสดงให้เห็นถึงเหตุผลรองรับของการลดบทบาทภาษาแอฟริกาในอนาคตได้ แต่มหาวิทยาลัยก็ไม่ได้ให้เหตุผลรองรับการจำกัดสิทธิตามบทบัญญัติมาตรา ๒๙ (๒) ในการได้รับการศึกษาด้วยภาษาราชการตามที่ตนเลือกโดยปราศจากพยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การตัดสินใจของมหาวิทยาลัยในการนำนโยบายด้านภาษาฉบับใหม่มาใช้บังคับ และการยกเลิกการใช้ภาษาแอฟริกาในฐานะภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน เป็นการกระทำที่ขัดต่อมาตรา ๒๙ (๒) แห่งรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้การตัดสินใจดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับ อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า กรณีนี้ มหาวิทยาลัยในฐานะองค์กรของรัฐควรได้รับการผ่อนปรนการในการดำเนินการตรวจสอบความเป็นไปได้เท่าที่จำเป็น เพื่อให้สามารถออกนโยบายในแนวทางที่เห็นว่าสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างสมเหตุสมผลมากที่สุด จนสามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนมาตรการตามความจำเป็นต่อไปได้ ดังนั้น คำสั่งให้นโยบายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับจะยังคงไม่มีผลบังคับจนกว่าจะเริ่มปีการศึกษา ๒๕๖๖ (ค.ศ. ๒๐๒๓)

RSA-2021-3-011

a) South Africa b) Constitutional Court c) d) 22/09/2021 e) CCT 135/20 f) Chairperson of the Council of UNISA v. AfriForum NPC g) www.saflii.org/za/cases/ZACC/2021/32.html h) [2021] ZACC 32 Codices (English)

Headnotes

Any limitation on the right to receive an education in the language of one's choice, guaranteed under Section 29.2 of the Constitution, must be justified by clear and convincing evidence that such education is not reasonably practicable.

Summary

I. In 2016, the University of South Africa (hereinafter, the "University") took the decision to adopt a revised language policy. The objective of the policy was to institute measures to enhance the status of indigenous African languages, while also phasing out Afrikaans as a language of teaching and learning, and therefore removing the guarantee that courses would be offered in both Afrikaans and English. AfriForum, a civil rights organisation concerned with the protection of Afrikaans interests, launched an application to review and set aside the language policy, on the basis of procedural irregularities as well as inconsistency with Section 29.2 of the Constitution.

Section 29.2 of the Constitution guarantees the right to receive an education in the language of one's choice at a public institution, subject only to the qualification that such education "is reasonably practicable". The High Court accepted that there was a prima facie violation of the Section 29.2 right but held that the constitutional right to receive an education in the language of one's choice is qualified by whether that education is "reasonably practicable".

On appeal, the Supreme Court of Appeal disagreed, finding that where a student already enjoys the benefit of being taught in an official language, the state has a negative duty not to diminish that right without appropriate justification. In order to justify the removal of the dual English/Afrikaans model of teaching and learning, the University had to – but did not – show that it was not reasonably practicable to sustain it. The Supreme Court of Appeal declared the adopted language policy unconstitutional and ordered the University to reinstate modules that

had been discontinued pursuant to the adoption of the language policy. The University appealed the Supreme Court of Appeal's decision.

II. The Constitutional Court found that the University was constrained to justify its decision to revise the language policy. The Constitutional Court further held that the University failed to adduce any evidence that it had regard to the considerations listed in Section 29.2, being equity, practicability and the need to redress the results of past racially discriminatory laws and practices, at the time when the decision was taken. It was plain that the University had paid no regard to information relevant to an assessment of reasonable practicability. The evidence the University did present simply did not support their contentions that there was dwindling demand for Afrikaans, or that continued instruction in Afrikaans was not justified because of considerations of cost, practicality, equity or demographics. The Court held that it was open to the University to put up this evidence in to justify the phasing out of Afrikaans in the future, but it could not justify the limitation of the Section 29.2 right to education in the official language of choice without clear and convincing evidence.

Consequently, the Constitutional Court held that the University's decision to adopt the new language policy, and discontinue Afrikaans as a language of learning and teaching, contravened Section 29.2 of the Constitution, rendering that decision invalid. However, the Court also held that in this instance, the University as an organ of state must be afforded the deference to do the necessary feasibility investigations, take the decision it regards as most reasonably practicable and to implement the required changes. The order of invalidity was therefore suspended until the start of the 2023 academic year.

(source: <https://codices.coe.int/codices/documents/precis/5CB31A02-5FE0-45F7-3CB4-08DC225DC81B>)

สรุปข้อเท็จจริงและคำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป
คำพิพากษา Valiullina and Others v. Latvia ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๖ (ค.ศ. ๒๐๒๓)
กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อเพิ่มเติมการใช้ภาษาลัตเวียในการเรียนการสอนของ
โรงเรียนรัฐบาลเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งภาษาหรือไม่*

นายนิติกร จิรนิติกาลกิจ
ผู้อำนวยการกองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ

๑. บทสรุปแห่งคดี

การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกิดขึ้นในลัตเวียได้ให้สัดส่วนของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนรัฐบาล (public schools) ด้วยภาษาลัตเวีย (Latvian) ซึ่งเป็นภาษาราชการ (official language) ของประเทศเพียงภาษาเดียวมีเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้การใช้ภาษารัสเซีย (Russian) ในการจัดการเรียนการสอนลดลงเช่นกัน

อนึ่ง สิทธิตามที่บัญญัติไว้ในข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารฉบับที่ ๑ มิได้หมายรวมถึงสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาด้วยภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นการเฉพาะ (the right of access to education in a particular language) หากแต่ให้การรับรองสิทธิในการได้รับการศึกษา (the right to education) ในภาษาประจำชาติหรืออีกนัยหนึ่งคือ ภาษาราชการของประเทศนั้น นอกจากนี้ ด้วยเหตุที่ภาษาลัตเวียเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียวของประเทศ ผู้ร้องจึงไม่อาจโต้แย้งตามข้อบทที่ ๒ ของพิธีการที่ ๑ ในกรณีการปรับลดการใช้ภาษารัสเซียในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปพิพากษาว่า นักเรียนที่ใช้ภาษารัสเซียและนักเรียนที่ใช้ภาษาลัตเวียต่างก็ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์เดียวกันที่ยังคงต้องเรียนในโรงเรียนรัฐบาลหลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิพาท และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้การใช้ภาษาลัตเวียถูกจำกัดอย่างมีนัยสำคัญเป็นเวลามากกว่า ๕๐ ปี ในช่วงที่สหภาพโซเวียตเข้าทำการยึดครองและผนวกรวมลัตเวียเข้าเป็นส่วนหนึ่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับภาษารัสเซียได้ถูกบังคับใช้ในชีวิตประจำวันหลากหลายด้าน ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงเห็นว่า ความต้องการในการปกป้องและส่งเสริมภาษาลัตเวียได้กลายเป็นเป้าหมายอันชอบธรรมสำหรับกรณีนี้ ขณะที่เป้าหมายอีกประการหนึ่ง คือ การนำหลักการว่าด้วยความเป็นเอกภาพของระบบการศึกษา (the principle of the unity of the education system) มาปรับใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาของรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน และความจำเป็นในการขจัดผลกระทบของการแบ่งแยกทางการศึกษาที่เคยปรากฏอยู่ภายใต้ระบอบโซเวียต

อย่างไรก็ดี รัฐบาลได้แสดงเป้าหมายและเหตุผลที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเพิ่มการใช้ภาษาลัตเวียในการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษา ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติที่แตกต่างกันดังกล่าวจึงสอดคล้อง

* สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำพิพากษาได้ที่: <https://www.echr.caselaw.com/en/echr-decisions/the-reduction-of-the-use-of-the-russian-language-in-latvian-public-schools-did-not-violate-the-echr/>

กับเป้าหมายที่ขบด้วยกฎหมาย ได้สัดส่วน และไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งภาษา ดังนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปโดยมติเอกฉันท์จึงไม่พบว่าการละเมิดสิทธิเสรีภาพแต่ประการใด

๒. สรุปข้อเท็จจริง

เมื่อปี ๒๕๖๑ รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่กำหนดให้สัดส่วนของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาราชการ นั่นคือ ภาษาลัตเวีย ในโรงเรียนรัฐบาลมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ปกครองและนักเรียนซึ่งแสดงตนว่าเป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยที่ใช้ภาษารัสเซียในลัตเวีย (the Russian-speaking minority) ได้ยื่นคำร้องโต้แย้งว่า การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวมีผลเป็นการจำกัดการใช้ภาษารัสเซียซึ่งเป็นภาษาแม่ของตน (mother tongue) เป็นอย่างมากในช่วงที่พวกตนซึ่งเป็นเด็กนักเรียนที่ต้องได้รับการเรียนการสอนในโรงเรียนรัฐบาลในลัตเวีย ดังนั้นจึงเห็นว่า สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของรายวิชาที่สอนเป็นภาษาลัตเวียนั้นส่งผลกระทบต่อพวกตนอย่างไม่ได้สัดส่วน

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน^๒

ข้อบทที่ ๑๔ การห้ามเลือกปฏิบัติ

การใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญานี้ย่อมได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองและทางอื่น ชาติหรือสังคมกำเนิด ความเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยในประเทศ ทรัพย์สิน สถานการณ์เกิดหรือสถานะอื่นใด

๓.๒ พิธีสารฉบับที่ ๑ ของอนุสัญญาเพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. ๑๙๕๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อบทที่ ๒ สิทธิในการได้รับการศึกษา

บุคคลย่อมไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในการได้รับการศึกษา และในการปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน รัฐจะต้องเคารพสิทธิของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความเชื่อทางศาสนาและทางปรัชญาของตน^๓

^๒ European Convention on Human Rights

Article 14 Prohibitions of Discrimination

The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

(source: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG)

^๓ Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

Article 2 – Right to education

No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.

(source: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Library_Collection_P1postP11_ET5009E_ENG)

๔. คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้กำหนดประเด็นพิจารณาในประเด็นแรกภายใต้ข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารฉบับที่ ๑ ของอนุสัญญา โดยเห็นว่า เมื่อพิจารณาข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า การเลือกภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนในระบบการศึกษาย่อมอยู่ภายใต้ขอบเขตของข้อบทดังกล่าว ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้ถูกร้องขอให้พิจารณาว่า แนวบรรทัดฐานที่ได้จาก “คดีภาษาเบลเยียม” (the Belgian linguistic case) สามารถนำมาปรับใช้กับกรณีนี้ได้หรือไม่ รวมถึงมีพัฒนาการใดเพิ่มเติมในแนวบรรทัดฐานคำพิพากษาหรือกฎหมายระหว่างประเทศหรือแนวปฏิบัติอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อความหมายและขอบเขตของข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารที่ ๑ อีกหรือไม่ ทั้งนี้ สำหรับบรรทัดฐานในคดีภาษาเบลเยียมที่กล่าวถึงดังกล่าว ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้เคยพิพากษาไว้ว่า แม้ข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารที่ ๑ จะมีได้บัญญัติภาษาที่จะต้องใช้ในการเรียนการสอนไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม แต่สิทธิในการได้รับการศึกษาจะไร้ความหมาย หากมิได้หมายความว่าถึงสิทธิที่จะได้รับการศึกษาในภาษาประจำชาติหรือภาษาใดภาษาหนึ่งในบรรดาภาษาประจำชาติ นอกจากนี้ ข้อบทดังกล่าวยังมิได้กำหนดให้รัฐ ในแง่ของการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอน จะต้องเคารพความต้องการทางด้านภาษาของผู้ปกครอง

ในส่วนที่ผู้ร้องได้อ้างถึงคดี *Catan and Others v. the Republic of Moldova and Russia* และคดี *Cyprus v. Turkey* ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเห็นว่า ประเด็นสำคัญของคดีดังกล่าวไม่ได้อยู่ที่สิทธิของผู้ร้องในการเข้าถึงการศึกษาในภาษาที่ตนเลือก หากแต่เป็นประเด็นเกี่ยวกับ “ภาษาประจำชาติ” (the national language) ของประเทศนั้น และในบริบทดังกล่าว ศาลได้พิพากษาในทั้งสองกรณีดังกล่าวว่า นักเรียนและผู้ปกครองสามารถเรียกร้องความคุ้มครองตามประโยคที่หนึ่งและประโยคที่สองของข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารฉบับที่ ๑ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาประจำชาติภาษาใดภาษาหนึ่งของประเทศได้ ทั้งนี้ ในกรณี *Catan* จึงเป็นเพียงการยืนยันบรรทัดฐานใน “คดีภาษาเบลเยียม” (the Belgian linguistic case) เท่านั้น ดังนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงมิได้ขยายขอบเขตของสิทธิในการได้รับการศึกษาให้ครอบคลุมถึงสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาในภาษาที่ตนเลือกแต่อย่างใด เช่นเดียวกันกับกรณีอื่นที่ผู้ร้องได้อ้างถึง เช่น คดี *Ádám and Others v. Romania* ซึ่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้เน้นย้ำว่า กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองชนกลุ่มน้อย (the Framework Convention for the Protection of National Minorities) ได้รับรองว่า การคุ้มครองและส่งเสริมภาษาของชนกลุ่มน้อยไม่ควรส่งผลกระทบต่อภาษาราชการและความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับกันว่า ภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว โอกาสในการเรียนการสอนด้วยภาษาของชนกลุ่มน้อยอาจแตกต่างกันไปตามบริบทเฉพาะของสถานการณ์ในท้องถิ่น และยังจำเป็นที่จะต้องแสวงหาสมดุลระหว่างความเชี่ยวชาญในภาษาราชการของรัฐและความเชี่ยวชาญในภาษาของชนกลุ่มน้อยด้วย อย่างไรก็ตาม มาตรา ๑๔ ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกำหนดให้รัฐภาคีมีดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการจัดการเรียนการสอนภาษาของชนกลุ่มน้อยหรือการเรียนการสอนด้วยภาษาดังกล่าวในระบบการศึกษาของรัฐ นอกจากนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปตั้งข้อสังเกตว่า ข้อค้นพบของศาลรัฐธรรมนูญลัตเวียที่ว่า ไม่มีฉันทามติของยุโรปที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของชนกลุ่มน้อยในด้านการศึกษาและไม่มีเหตุผลใดที่จะพิจารณาว่า ภายใต้กรอบอนุสัญญานั้น รัฐต่าง ๆ จะต้องประกันรูปแบบของการอนุรักษ์และพัฒนาเอกลักษณ์ทางภาษา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม เช่น การได้รับการศึกษาในภาษาของชนกลุ่มน้อยหรือในสัดส่วนที่กำหนด โดยไม่คำนึงถึงระบอบรัฐธรรมนูญของชาติแต่ประการใด

เมื่อเป็นเช่นนี้ สิทธิตามข้อบทที่ ๒ พิธีสารฉบับที่ ๑ จึงมิได้หมายรวมถึงสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา ภายใต้ภาษาใดภาษาหนึ่งเป็นการเฉพาะ (the right to access education in a particular language) หากแต่ให้การรับรองสิทธิในการได้รับการศึกษาในภาษาประจำชาติ (the national language) ภาษาใดภาษาหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาษาราชการ (official languages) ของประเทศนั้น และเนื่องจากภาษาลัตเวีย ถือเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียวของประเทศลัตเวีย ผู้ร้องจึงไม่อาจโต้แย้งตามข้อบทที่ ๒ พิธีสารฉบับที่ ๑ เกี่ยวกับการปรับลดการใช้ภาษารัสเซียในฐานะที่เป็นภาษาสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนของประเทศลัตเวียได้ ประกอบกับผู้ร้องไม่ได้โต้แย้งอย่างเจาะจงว่าข้อจำกัดดังกล่าวจะส่งผลเสียต่อโอกาสในการได้รับการศึกษาของพวกเขาอย่างไรด้วย ดังนั้น ข้อโต้แย้งในประเด็นนี้จึงมีอาจรับฟังได้

จากนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้กำหนดประเด็นการพิจารณาตามข้อบทที่ ๑๔ ของอนุสัญญายุโรป ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบข้อบทที่ ๒ พิธีสารฉบับที่ ๑ ในประเด็นดังต่อไปนี้

(ก) การปรับใช้ (Applicability) - เห็นว่า ข้อสรุปของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเกี่ยวกับขอบเขตของข้อบทที่ ๒ พิธีสารฉบับที่ ๑ มิได้หมายความว่าข้อเท็จจริงในคดีนี้ไม่อยู่ภายในขอบเขตของข้อบทดังกล่าว ซึ่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้พิพากษาแล้วว่า ข้อบทที่ ๑๔ นั้น แม้จะอ่านประกอบกับข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารฉบับที่ ๑ ก็ไม่มีผลในการรับประกันว่าสิทธิของเด็กหรือผู้ปกครองในการได้รับการศึกษาในภาษาที่ตนเลือก และเมื่ออ่านข้อบททั้งสองประกอบกันจะพบว่า วัตถุประสงค์ของข้อบททั้งสองนั้นมีอย่างจำกัดมาก กล่าวคือ เป็นการรับประกันว่าสิทธิในการได้รับการศึกษาย่อมถูกคุ้มครองโดยรัฐภาคีแต่ละประเทศแก่บุคคลทุกคนที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุทางภาษา ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือเป็นหัวใจสำคัญของคำร้องที่ผู้ร้องใช้โต้แย้งในคดีนี้ นอกจากนี้ ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิพาทในปี ๒๕๖๑ นักเรียนที่พูดภาษารัสเซีย (Russian-speaking pupils) สามารถศึกษาในลัตเวีย โดยที่บางส่วนหรือแม้แต่ส่วนที่สำคัญของหลักสูตรใช้ภาษารัสเซีย ด้วยเหตุนี้ ผู้ร้องจึงโต้แย้งว่า การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้เพิ่มการใช้ภาษาราชการในการเรียนการสอนและปรับลดการใช้ภาษารัสเซีย จึงเป็นการเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ ดังเช่นใน “คดีภาษาเบลเยียม” ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงมีอำนาจตรวจสอบว่า มีการปฏิบัติที่แตกต่างที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่ และข้อเท็จจริงแห่งคดีตามที่ผู้ร้องโต้แย้งนั้น อยู่ภายใต้ขอบเขตของข้อบทที่ ๒ ของพิธีสารฉบับที่ ๑ ประกอบข้อบทที่ ๑๔ ของอนุสัญญาหรือไม่ ดังนั้น จึงพิพากษายกคำโต้แย้งในเบื้องต้น

(ข) ข้อเท็จจริงแห่งคดี (Merits) -

(๑) ข้อกล่าวหาเรื่องการเลือกปฏิบัติ - ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปพิจารณาประเด็นนี้โดยอาศัยเพียงแค่ภาษาเป็นเหตุผลในการกล่าวหาว่ามีการปฏิบัติที่แตกต่างกันเท่านั้น

(๒) นักเรียนที่พูดภาษารัสเซียตกอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับนักเรียนที่พูดภาษาลัตเวียหรือไม่ และส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างกันหรือไม่ - เห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิพาทนั้นเกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนรัฐบาลทุกแห่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูการใช้ภาษาลัตเวียเป็นภาษาในการเรียนการสอนและสร้างความเป็นเอกภาพของระบบการศึกษาในลัตเวีย และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนในการเข้าถึงระบบการศึกษาของรัฐได้อย่างเท่าเทียมกัน หรืออีกแง่หนึ่งคือ เป็นความจำเป็นในการขจัดผลกระทบจากการแบ่งแยกทางการศึกษาซึ่งเคยปรากฏอยู่ภายใต้ระบอบโซเวียต นอกจากนี้ ผลกระทบจากการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวยังปรากฏว่า นักเรียนที่พูดภาษารัสเซีย เช่น ผู้ร้อง ซึ่งได้ลงทะเบียนใน

หลักสูตรการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย จะไม่สามารถศึกษาต่อในหลักสูตรที่มีเนื้อหาสำคัญเป็นภาษารัสเซีย (ซึ่งเป็นภาษาหลักของครอบครัวหรือเป็นภาษาแม่) ได้อีกต่อไป ขณะที่นักเรียนที่พูดภาษาลัตเวียจะสามารถศึกษาต่อในภาษาลัตเวียได้ (ซึ่งเป็นภาษาหลักของครอบครัวหรือเป็นภาษาแม่) ดังนั้น ภายหลังจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิพาท นักเรียนที่พูดภาษารัสเซียและนักเรียนที่พูดภาษาลัตเวียที่อยู่ในชั้นเรียนเดียวกัน ไม่ว่าจะเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือหลักสูตรการศึกษาใดก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักสูตรเดียวกัน ซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ภาษาลัตเวียจะถูกใช้เป็นภาษาสำหรับการเรียนการสอนเพียงใด ด้วยเหตุนี้ เมื่อพิจารณาสถานการณ์เปรียบเทียบดังกล่าวโดยรวมและคำนึงถึงว่าไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ สำหรับนักเรียนที่พูดภาษารัสเซียที่ลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปก็เห็นว่า นักเรียนที่พูดภาษารัสเซียและนักเรียนที่พูดภาษาลัตเวียต่างก็อยู่ภายใต้สถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันเมื่อศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลภายหลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายพิพาท

(๓) ความชอบธรรมของวัตถุประสงค์ที่มุ่งบรรลุ - ประเทศลัตเวีย - เช่นเดียวกับรัฐสมาชิกอื่นของสภายุโรป - ได้เลือกที่จะให้สถานะแก่ภาษาราชการเฉพาะกับภาษาลัตเวียเท่านั้น รวมถึงได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย ภาษาลัตเวียจึงเป็นคุณค่าตามรัฐธรรมนูญขั้นพื้นฐานประการหนึ่งของรัฐ นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังได้มีคำวินิจฉัยหลายฉบับที่วิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการเพิ่มการใช้ภาษาลัตเวียเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งยังได้พิจารณาถึงความจำเป็นไม่เพียงแต่เฉพาะการปกป้องสิทธิของผู้อื่นและระเบียบประชาธิปไตยของรัฐเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงความจำเป็นในการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่ภาษาลัตเวียและความจำเป็นในการเสริมสร้างการใช้ภาษาลัตเวียในฐานะภาษาราชการด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ศาลรัฐธรรมนูญยังได้อธิบายถึงเหตุผลว่าเพราะเหตุใดจึงเห็นว่า บุคคลทุกคนที่อาศัยอยู่ในลัตเวียจะต้องมีความรู้ในภาษาลัตเวียในระดับที่เพียงพอที่จะสามารถมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยได้ การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญยังคงดูเหมือนว่าจะสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับลัตเวียและมุมมองของคณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับกรอบอนุสัญญาที่เห็นว่าความจำเป็นในการพัฒนาความเชี่ยวชาญในภาษาราชการถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (the Court of Justice of the European Union) ในคำพิพากษาเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยของลัตเวีย ยังเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ภาษาราชการภาษาใดภาษาหนึ่งของรัฐสมาชิกย่อมถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของสหภาพยุโรป

จากบริบทดังกล่าว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้การใช้ภาษาลัตเวียถูกจำกัดเป็นอย่างมากในระยะเวลากว่า ๕๐ ปี ระหว่างการยึดครองและผนวกดินแดนลัตเวียอย่างผิดกฎหมายโดยระบอบโซเวียตซึ่งทำให้ภาษารัสเซียถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันด้านต่าง ๆ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปเห็นว่า ความจำเป็นในการคุ้มครองและเสริมสร้างภาษาลัตเวียถือเป็นวัตถุประสงค์อันชอบธรรมที่มุ่งหมายจะบรรลุในคดีนี้ ขณะที่วัตถุประสงค์อันชอบธรรมอีกประการหนึ่ง นั่นคือ หลักความเป็นเอกภาพของระบบการศึกษาที่เอื้ออำนวยการเข้าถึงระบบการศึกษาของรัฐของนักเรียนทุกคน รวมถึงความจำเป็นในการขจัดผลกระทบจากการแบ่งแยกทางการศึกษาที่เคยมีอยู่ในระบบโซเวียต ดังนั้น ความจำเป็นในการประกันความเป็นเอกภาพของระบบการศึกษาของลัตเวียจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้คดีนี้แตกต่างจาก

คดีอื่น ๆ ที่เคยได้รับการพิจารณาโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป โดยเฉพาะกรณีการกล่าวหาเรื่องการเลือกปฏิบัติในการเข้าถึงการศึกษาอันเนื่องมาจากการมีโรงเรียนหรือห้องเรียนที่แยกจากกันสำหรับสมาชิกของกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางประวัติศาสตร์และทางสังคม ในทางกลับกัน หนึ่งในเป้าหมายของกฎหมายพิพาท นั่นคือ การสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันให้แก่นักเรียนทุกคน

(๔) ความได้สัดส่วนของความแตกต่างในการปฏิบัติที่ถูกต้องได้แก่ –

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเมื่อปี ๒๕๖๑ เป็นการให้ความเห็นชอบภายหลังจากที่ลัตเวียได้รับเอกราชมาแล้วเป็นเวลา ๒๘ ปี ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาเกิดขึ้นอย่างกะทันหันและไม่อาจคาดหมายได้ โดยหลักการที่ว่าทุกคนควรได้รับการศึกษาโดยใช้ภาษาราชการนั้น ได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายของลัตเวียมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แน่ใจว่า การใช้ภาษาลัตเวียเป็นภาษาในการเรียนการสอนในโรงเรียนรัฐบาลจะมีเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ขณะเดียวกัน การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องก็ได้รับการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในสังคม และข้อกล่าวหาของผู้ร้องที่ว่าไม่ได้มีการอภิปรายอย่างเพียงพอในประเด็นดังกล่าวก็ถูกปฏิเสธในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในปี ๒๕๖๑ ก็ไม่ได้ยกเลิกการใช้ภาษารัสเซียเป็นภาษาในการเรียนการสอนโดยสิ้นเชิงแต่อย่างใด แต่อนุญาตให้มีการใช้ภาษารัสเซียในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ขณะที่ในระดับมัธยมศึกษา นั้น วิชาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับภาษารัสเซีย อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมรัสเซีย ก็ยังคงอนุญาตให้มีการใช้ภาษารัสเซียได้ นอกจากนี้ ขั้นตอนการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวยังได้ดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ๓ ปี ทำให้เด็กนักเรียนที่อาจจำเป็นต้องปรับตัว สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ รวมทั้งมีการใช้มาตรการเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านภาษาราชการในกรณีที่มีความจำเป็นด้วย อีกทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวได้ถูกนำมาปรับใช้ที่ละขั้นตอนอย่างยืดหยุ่น โดยมีขอบเขตที่เพียงพอสำหรับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบด้วย

นอกจากนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปก็ไม่ได้รับข้อมูลสถิติที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า นักเรียนรุ่นใหม่ (the younger generation) ที่พูดภาษารัสเซียมีระดับความรู้ภาษาลัตเวียในระดับที่เพียงพอ และไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างความรู้ดังกล่าวในระบบการศึกษา โดยในกรณีนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้อ้างถึงความเห็นของคณะกรรมการสิทธิเกี่ยวกับกฎหมายพิพาท ซึ่งระบุว่า อาจมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างความรู้ทางภาษาลัตเวียของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ของเด็กที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญลัตเวียได้ประเมินข้อมูลสถิติที่มีอยู่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic groups) ความสามารถทางภาษา (language proficiency) และผลกระทบของนโยบายโยกย้ายถิ่นฐาน (the migration policy) ในช่วงที่ลัตเวียถูกยึดครองโดยสหภาพโซเวียต โดยศาลรัฐธรรมนูญได้เน้นย้ำว่า ผลกระทบจากการยึดครองของสหภาพโซเวียตยังคงส่งผลเสียต่อการใช้ภาษาลัตเวียภายในสังคม และในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ประเด็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องและส่งเสริมการใช้ภาษาประจำชาติได้กลายเป็นหัวใจสำคัญของอัตลักษณ์ทางรัฐธรรมนูญของรัฐ (the State's constitutional identity) และก็มีไต่สวนของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่จะตั้งคำถามต่อการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญลัตเวียด้วย เนื่องจากมิได้เป็นการพิจารณาโดยพลการ

อนึ่ง ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปไม่สามารถจำแนกข้อโต้แย้งของผู้ร้องได้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเมื่อปี ๒๕๖๑ จะมีผลกระทบต่อสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างไม่ได้สัดส่วน แต่ถึงกระนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปก็ยอมรับว่า ผู้ร้องได้รับผลกระทบจากการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว และผลกระทบต่อสถานการณ์ส่วนบุคคลของผู้ร้องแต่ละคนก็แตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับความรู้ภาษาละตินของบุคคลนั้น ๆ รวมถึงหลักสูตรการศึกษาที่บุตรหลานของผู้ร้องได้ลงทะเบียนเรียน อย่างไรก็ตาม หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลก็มีความหลากหลายและมีทางเลือกมากมาย ทำให้ครอบครัวสามารถเลือกหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเองได้ โดยในส่วนของวิธีการที่จำกัดน้อยกว่า (less restrictive means) ในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น แม้ว่าหลักการเรียนการสอนภาษาแม่จะได้รับคำแนะนำจากองค์กรระหว่างประเทศบางแห่ง แต่ก็ดูเหมือนว่าจะมีได้เป็นฉันทามติร่วมกันของยุโรป (a common European consensus) ในด้านของการศึกษา นอกจากนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปยังเน้นย้ำถึงบริบททางประวัติศาสตร์ที่กว้างขึ้น ซึ่งทำให้การศึกษาภาษารัสเซียถูกแพร่หลายในลัตเวียด้วย กล่าวคือ ภายหลังจากที่ได้รับเอกราชกลับคืนมา ลัตเวียได้เริ่มการปฏิรูปการศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อฟื้นฟูการใช้ภาษาละตินให้เป็นภาษาเดียวในการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งนี้ ไม่ปรากฏว่ามีข้อบ่งชี้ใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ร้องจะไม่สามารถเรียนรู้ภาษาแม่และรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนได้ ในทางกลับกัน มาตรการที่ดำเนินการนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องภาษาละตินในฐานะภาษาประจำชาติเพียงภาษาเดียวเพื่อให้นั่นใจในความเป็นเอกภาพของระบบการศึกษา ซึ่งจากมุมมองดังกล่าว ได้รับการชี้แนะโดยความจำเป็นในการขจัดผลกระทบจากการยึดครองและการผนวกดินแดนอย่างผิดกฎหมายของอดีตสหภาพโซเวียต ขณะที่ภายในสหภาพยุโรปนั้น กรอบอนุสัญญาดังกล่าวก็ยังไม่ได้ถูกลงนามและ/หรือให้สัตยาบันโดยรัฐสมาชิกทั้งหมดแต่อย่างใด และในขณะที่มีการส่งเสริมให้รัฐต่าง ๆ ให้หลักประกันการสอนภาษาของชนกลุ่มน้อยและการเรียนรู้ภาษาดังกล่าว อนุสัญญาดังกล่าวก็อนุญาตให้มีการดำเนินการได้ในหลายวิธี ซึ่งในกรอบที่กว้างขึ้นของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ กรณีก็ดูเหมือนว่าจะได้รับการยอมรับว่าเนื้อหาของบรรทัดฐานของสิทธิในการได้รับการศึกษาจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่เกิดขึ้นภายในแต่ละรัฐ แต่ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ระบบการศึกษาก็ยังควรต้องมีอยู่ สามารถเข้าถึงได้ เป็นที่ยอมรับ และต้องปรับเปลี่ยนได้

ดังนั้น ในส่วนของสิทธิในการได้รับการศึกษา รัฐต่าง ๆ ย่อมมีดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการจัดระบบการศึกษาของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ รัฐผู้ถูกฟ้อง (the respondent State) ซึ่งฟื้นฟูการใช้ภาษาละตินให้เป็นภาษาในการเรียนการสอนและมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป จึงไม่ได้ก้าวล่วงขอบเขตดุลพินิจของตน เนื่องจากยังคงรักษาโอกาสให้แก่นักเรียนที่พูดภาษารัสเซียให้ได้เรียนรู้ภาษาและรักษาวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ รัฐยังได้จัดตั้งระบบการศึกษาโดยใช้ภาษาราชการของรัฐควบคู่ไปกับการรับรองว่ามีการใช้ภาษาของชนกลุ่มน้อยในสัดส่วนที่แตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับโรงเรียนและระดับชั้นที่นักเรียนได้ลงทะเบียนไว้ โดยรัฐบาลได้ให้เหตุผลถึงความจำเป็นในการเพิ่มเติมการใช้ภาษาละตินให้เป็นภาษาในการเรียนการสอนในระบบการศึกษาอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติที่แตกต่างกันอันเป็นประเด็นพิพาทจึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายที่มุ่งจะบรรลุ ได้สัดส่วน และไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งภาษา จึงพิพากษาโดยเอกฉันท์ว่าไม่พบว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด.

JUDGMENT

Valiullina and others v. Latvia 14.09.2023 (app. no. 56928/19, 7306/20 and 11937/20)

SUMMARY

Legislative changes in Latvia increased the proportion of subjects taught in public schools in Latvian, the country's only official language, and thus reduced the use of Russian as the language of instruction.

The right enshrined in Article 2 of the First Protocol does not include the right of access to education in a particular language. It guarantees the right to education in one of the national languages or, in other words, the official languages of the country concerned. As the Latvian language was the only official language in Latvia, the applicants could not complain under Article 2 of the First Protocol regarding the reduced use of Russian as a language of instruction in schools in Latvia as such.

The Court held that Russian-speaking and Latvian-speaking students were in a similar situation in continuing their education in public schools after the disputed legislative amendments. Taking into account historical factors that had caused the significant restriction of the use of Latvian for more than fifty years during of the illegal occupation and annexation of Latvia by the Soviet regime, when Russian had been imposed in many areas of daily life, the Court held that the need to protect and strengthen the Latvian language was a legitimate objective pursued in the present case. A second legitimate goal was the principle of the unity of the education system to facilitate equal access of students to the state education system and the need to eliminate the consequences of segregation in education that existed under the Soviet regime.

The government had provided objective and reasonable justification for the need to increase the use of Latvian as a language of instruction in the education system. In conclusion, the different treatment at issue was consistent with the legitimate aims pursued, proportionate and did not constitute discrimination based on language. Accordingly, the ECtHR unanimously ruled that there was no violation.

PROVISIONS

Article 14

Article 2 of the First Additional Protocol

PRINCIPAL FACTS

In 2018 legislative amendments were passed providing that the proportion of subjects to be taught in the State language, that is, Latvian, was to be increased in public schools. The

applicants are parents and children who identify themselves as belonging to the Russian-speaking minority in Latvia. They complain that the amendments significantly restricted the use of their mother tongue (Russian) while the applicants who were school pupils at the relevant time had been pursuing an education in public schools in Latvia. They argue in particular that the high proportion of subjects to be taught in Latvian had disproportionately affected them.

THE DECISION OF THE COURT...

Article 2 of Protocol No. 1:

In view of the applicants' argument that the choice of a language of instruction in education was now covered by this provision, the Court was called upon to determine whether the conclusions drawn in the "Belgian linguistic case" were applicable to the present case and, in that connection, whether there had been any further development of the Court's case-law or any other applicable rules of international law or practice affecting the meaning and scope of Article 2 of Protocol No. 1. In the aforementioned case, the Court had held that although Article 2 of Protocol No. 1 did not specify the language in which education must be conducted, the right to education would be meaningless if it did not imply in favour of its beneficiaries, the right to be educated in the national language or in one of the national languages, as the case might be. Further, that Article did not require of States that they should, in the sphere of education or teaching, respect parents' linguistic preferences.

In so far as the applicants had referred to *Catan and Others v. the Republic of Moldova and Russia* [GC] and *Cyprus v. Turkey* [GC], the Court stated that the crux of those cases had not been the applicants' right to access educational institutions in a language of their choice, but in the "national language" of the country concerned. It had been in that context that the Court, in both cases, had held that the relevant pupils and their parents could claim protection under the first and second sentences of Article 2 of Protocol No. 1 as regards education in one of the national languages of the country concerned. In *Catan* it had merely confirmed the conclusions drawn in the "Belgian linguistic case". Therefore, the Court had not expanded the scope of the right to education to include the right to access educational institutions in a language of one's choice. Nor had it done so in *Ádám and Others v. Romania*, to which the applicants also referred. In that case the Court had emphasised that the Framework Convention for the Protection of National Minorities (Framework Convention) recognised that the protection and encouragement of minority languages should not be to the detriment of official languages and the need to learn them. It had been recognised that under that Convention opportunities to teach in minority languages might vary according to the specific

parameters of local situations and a balance had to be sought between proficiency in the official language of the State and proficiency in minority languages. Its Article 14 left the State Parties a wide margin of discretion with regard to providing for the teaching of minority languages or teaching in such languages in their education system. Moreover, the Court noted the Latvian Constitutional Court's findings that there was no European consensus with respect to minorities' rights in the field of education and that there had been no grounds to consider that under the Framework Convention the States would have to ensure such form of preserving and developing the language, ethnic and cultural singularity as acquiring education in the minority language or in certain proportion without taking into account the national constitutional system.

Accordingly, the right enshrined by Article 2 of Protocol No. 1 did not include the right to access education in a particular language; it guaranteed the right to education in one of the national languages or, in other words, official languages of the country concerned. Given that the Latvian language was the only official language in Latvia, the applicants could not complain under Article 2 of Protocol No. 1 about the decreased use of Russian as the language of instruction in schools in Latvia per se. The applicants had not put forward specific arguments alleging that the restrictions would have had adverse consequences on them having a possibility of obtaining an education.

Conclusion: inadmissible (incompatible *ratione materiae*).

Article 14 taken in conjunction with Article 2 of Protocol No. 1:

(a) Applicability – The Court's conclusion in respect of the scope of Article 2 of Protocol No. 1 could not be taken to imply that the facts of the case did not fall within its ambit. The Court had already held that Article 14, even when read in conjunction with Article 2 of Protocol No. 1, did not have the effect of guaranteeing children or their parents the right to instruction in a language of their choice. The object of those two Articles, read in conjunction, was more limited: it was to ensure that the right to education was secured by each Contracting Party to everyone within its jurisdiction without discrimination on the grounds, for instance, of language. It was precisely that aspect that was the crux of the applicants' complaint in the present case. Prior to the 2018 amendments Russian-speaking pupils had been able to pursue an education in Latvia where some or even substantial parts of the curriculum had been taught in Russian. The applicants claimed that the amendments, by providing for the increase in the use of the State language as the language of instruction and thus the decrease in the use of Russian, had been discriminatory. Accordingly, as in the "Belgian linguistic case", the Court had competence to examine whether there had been an

unjustified difference in treatment and the facts of the case, as alleged by the applicants, fell “within the ambit” of Article 2 of Protocol No. 1 taken together with Article 14.

Conclusion: preliminary objection dismissed (*ratione materiae*).

(b) Merits –

(i) Alleged ground of discrimination – The Court examined the case solely on the basis of language as the grounds for the alleged difference in treatment.

(ii) Whether Russian-speaking pupils were in a relevantly similar situation to Latvian-speaking pupils and, consequently, whether there was a difference of treatment – The impugned legislative amendments concerned pupils enrolled in all public schools with the aim of restoring the use of Latvian as the language of instruction and the unity of the educational system in Latvia, to facilitate equal access for pupils to the State educational system and, from a broader perspective, the need to eliminate the consequences of the segregation in education that had existed under the Soviet regime. The effect of those amendments had been that Russian-speaking pupils, such as the pupil applicants, who were enrolled in educational programmes for minorities, could no longer pursue an education where substantial parts of the curriculum was taught in Russian (their main family language or mother tongue), whereas Latvian-speaking pupils could continue to pursue their education in Latvian (their main family language or mother tongue). Thus, following the amendments, Russian-speaking pupils and Latvian-speaking pupils in the same class – irrespective of which school or education programme they had been enrolled in – were required to follow a similar curriculum which clearly defined how much Latvian would be used as the language of instruction. Looking at the comparable situations as a whole and considering that exceptions were no longer available with respect to Russian-speaking pupils enrolled in educational programmes for minorities, the Court considered that Russian-speaking pupils and Latvian-speaking pupils were in a relevantly similar situation when pursuing their education in public schools following the impugned legislative amendments.

(iii) The legitimacy of the aims pursued – Latvia, like some other member States of the Council of Europe, had chosen to accord the status of an official language only to the Latvian language and had recorded that in its Constitution. The Latvian language thus was one of the State’s fundamental constitutional values. The Constitutional Court had handed down several judgments analysing various stages of the education reform as regards the increased use of Latvian as the language of instruction and had relied not only on the need to protect the rights of others and the democratic order of the State, but also the need to afford special protection to the Latvian language and the need to strengthen its use as the State language.

It had also explained why it considered that everyone living in Latvia had to have a sufficient level of Latvian to be able to participate in the life of a democratic society. Its assessment appeared to be consonant with the Venice Commission's opinion with respect to Latvia and the Advisory Committee on the Framework Convention's view (with respect to other countries) that the need to improve proficiency in a State language could be considered a legitimate aim. Further, the Court of Justice of the European Union – in its preliminary ruling concerning the language of instruction in universities in Latvia (C-391/20), – had held that the objective of promoting and encouraging the use of one of the official languages of a member State must be regarded as being a legitimate objective in respect of the freedom of establishment as enshrined in EU law.

Against that background, and in particular taking into account historical factors which had caused the use of Latvian to be significantly restricted for more than fifty years during the unlawful occupation and annexation of Latvia by the Soviet regime, when Russian had been imposed in many spheres of daily life, the Court considered that the need to protect and strengthen the Latvian language had been a legitimate aim pursued in the present case. A second legitimate aim had been the principle of unity of the education system to facilitate equal access for pupils to the State education system and need to eliminate the consequences of the segregation in education that had existed under the Soviet regime. The need to ensure the unity of the education system in Latvia was one element that differentiated the present case from other cases that had been examined by the Court as regards allegations of discrimination in access to education stemming from the existence of segregated schools or classes for members of historically and socially disadvantaged groups. Quite to the contrary, one of the aims of the impugned legislation had been to secure equal chances to all pupils.

(iv) Proportionality of the alleged difference in treatment –

The 2018 legislative amendments had been adopted twenty-eight years after the restoration of Latvia's independence. It could not be said that they had been sudden and unexpected changes in the education system. As early as 1991, the principle that everyone should receive an education in the State language had been enshrined in Latvian law. Subsequently, more changes had been introduced in the relevant laws to ensure the gradual increase in the use of Latvian as the language of instruction in public schools. The relevant legislative amendments had been widely debated in society and the applicants' allegations that they had not been adequately discussed had been dismissed by Constitutional Court. The 2018 amendments had not removed Russian as the language of instruction in its entirety

but had allowed instruction in Russian at primary school level, whereas at secondary school level, special subjects related to the Russian language and Russian identity and culture could still be taught in Russian. That stage of the education reform had been implemented gradually, as the changes had been introduced over the course of three years allowing pupils who might have needed to, to adapt to the new situation and take extra measures to improve their knowledge of the State language if necessary. Those amendments had been implemented gradually and flexibly, with sufficient scope for adaptation according to the needs of those affected.

The Court had not been provided with sufficiently reliable statistical data regarding the applicants' allegation that the younger generation of Russian-speaking pupils had had a sufficient level of Latvian and that there had been no need to improve that knowledge within the education system. In that regard, the Court referred to the Venice Commission's opinion on the impugned legislation which indicated that there might be a need to improve people's knowledge of Latvian, especially the knowledge of children attending minority education programmes. The Constitutional Court had assessed the available statistical data on ethnic groups, language proficiency and the consequences of the migration policy during the Soviet occupation. It had stressed that the consequences of the Soviet occupation had continued to have a negative impact on the use of the Latvian language in society and in the education system. Questions pertaining to the need to protect and strengthen the State language went to the heart of the State's constitutional identity, and it was not the Court's role to question the assessment made by the Constitutional Court in that regard, as it had not been arbitrary.

The Court could not discern any arguments by the applicants to the effect that the 2018 legislative amendments would have had disproportionately prejudicial effects on them as regards the right to education. It accepted nonetheless that the applicants had been affected by those amendments, and the effects on their personal situation had varied depending on their level of Latvian and in which educational programme the applicant children had been enrolled. However, the educational programmes offered by public schools were varied and offered a range of different options and it was possible for the families to choose the educational programme that had most suited their needs. As to less restrictive means of ensuring the legitimate aim, although the principle of instruction in one's mother tongue had been recommended by some international bodies, it did not seem to represent a common European consensus in the field of education. The Court also emphasised, for the purpose of the present case, the wider historical context in which education in Russian had become widespread in Latvia. After the restoration of independence, Latvia had started to

gradually implement the education reform to restore the use of Latvian as the only language of instruction in schools. There was no suggestion that the applicants would have been unable to learn their mother tongue and maintain their identity. On the contrary, the measures taken had been aimed at protecting the Latvian language as the only State language and ensuring the unity of the education system, and, from a broader perspective, had been guided by the need to eliminate the consequences of unlawful occupation and annexation by the former Soviet Union. Within the Council of Europe, the Framework Convention had not been signed and/or ratified by all member States. While encouraging States to ensure teaching in minority languages and the learning of those languages, that Convention allowed for that to be provided in several ways. In the wider framework of international human rights law, it appeared to be accepted that the normative content of the right to education would depend on the conditions prevailing in a particular State but that in any event an education system should be available, accessible, acceptable, and adaptable.

Accordingly, regarding the right to education, States had a wide margin of appreciation in organising their education systems, particularly concerning the language of instruction in public schools. The respondent State, in restoring the use of Latvian as the language of instruction and gradually implementing the education reform, had not overstepped its margin of appreciation, as it had maintained a possibility for Russian-speaking pupils to learn their language and preserve their culture and identity. The State had put in place an education system in the official language of the State, while also ensuring the use of minority languages in varying proportions, depending on the school and class in which a pupil was enrolled. The Government had provided objective and reasonable justification for the need to increase the use of Latvian as the language of instruction in the education system. In conclusion, the impugned difference in treatment had been consistent with the legitimate aims pursued, proportionate and had not amounted to discrimination on the grounds of language.

Conclusion: no violation (unanimously).

(<https://www.echrcaselaw.com/en/echr-decisions/the-reduction-of-the-use-of-the-russian-language-in-latvian-public-schools-did-not-violate-the-echr/#>)

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี
คำวินิจฉัยที่ 2013Hun-Ma553 ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔)
กรณีกฎหมายส่งเสริมการจ้างงานเยาวชนในองค์กรมหาชนและรัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่น*

นายกวัด ธนากร
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลีได้วางหลักในคดีนี้ว่า รัฐบัญญัติพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมการจ้างงานเยาวชน^๒ (Special Act on the Promotion of Youth Employment) กำหนดให้องค์กรมหาชน^๓ และรัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่น (Public institutions and Local Public Enterprises) ต้องพยายามจ้างงานเยาวชนที่ว่างงานในสัดส่วนร้อยละสามหรือมากกว่าของจำนวนพนักงานทั้งหมดของตนในแต่ละปี เป็นระยะเวลาต่อเนื่องสามปี (ถัดจากนี้จะเรียกว่า “ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษ”) โดยระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษจะมีผลใช้บังคับเฉพาะกับองค์กรมหาชนที่มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่เกณฑ์กำหนด รวมถึงอนุญาตให้กำหนดช้อยกเว้นหลายประการ ซึ่งครอบคลุมไปถึงบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพหรือใบรับรองทักษะต่าง ๆ

นอกจากนี้ ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษยังมีกำหนดใช้บังคับเพียงสามปี และเนื่องด้วยประโยชน์สาธารณะที่กฎหมายดังกล่าวมุ่งบรรลุจากระบบดังกล่าวก็ครอบคลุมไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และความมั่นคงทางสังคมจากการแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชนก็เป็นความสำคัญอย่างยิ่งยวด ขณะที่ผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ร้องที่มีอายุมากกว่า ๓๕ ปีซึ่งสมัครงานในองค์กรมหาชนก็มิได้มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ ดังนั้น ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษจึงไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและเสรีภาพในการประกอบอาชีพในองค์กรมหาชน

* สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำวินิจฉัยได้ที่ : <https://codices.coe.int/codices/results/precis/9455DCD0-84A7-4521-2D87-08DC225DC81B>

^๒ รัฐบัญญัติพิเศษ (Special Act) คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายประเภทหนึ่งในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีที่มีลำดับศักดิ์เทียบเท่ากับรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐสภาตราขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการเร่งรัดแก้ไขปัญหาค่าเงินหรือดำเนินการในเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น ในปัจจุบันรัฐสภาของสาธารณรัฐเกาหลีได้ผ่านร่างรัฐบัญญัติพิเศษเพื่อเร่งรัดการพัฒนาระบบเซมิคอนดักเตอร์ (semiconductor) เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (ที่มา : <https://www.koreajoongangdaily.com/korea/korea-to-enact-special-law-speeding-semiconductor-ai-megaprojects/12817698>)

^๓ หน่วยงานของรัฐที่ใช้ชื่อเรียกว่า Public institution ในสาธารณรัฐเกาหลี แปลความหมายภาษาไทยโดยเทียบเคียงได้เป็นหน่วยงานประเภทองค์กรมหาชน เนื่องจากมีลักษณะเป็นองค์กรที่ราชการที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐ แต่ดำเนินงานโดยอาศัยกลยุทธการบริหารองค์กรแบบภาคเอกชนเพื่อความคล่องตัวในการบริหาร (ที่มา : https://www.kipf.re.kr/cmm/fms/FileDown.do?atchFileId=FILE_000000015001Em0&fileSn=0)

๒. สรุปข้อเท็จจริง

มาตรา ๕ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมการจ้างงานเยาวชน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญที่ ๑๑๗๙๒ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖ (ค.ศ. ๒๐๑๓) กำหนดให้ ในแต่ละปีองค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่นต้องพยายามจ้างงานเยาวชนที่ว่างงาน ในสัดส่วนร้อยละสามหรือมากกว่าของจำนวนพนักงานทั้งหมดของตนเป็นระยะเวลาต่อเนื่องสามปี นับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ (ค.ศ. ๒๐๑๔) เป็นต้นไป (ถัดจากนี้จะเรียกว่า “ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษ”) โดยผู้ร้องซึ่งพยายามสมัครเข้าทำงานในองค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่น ได้ยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaint) เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ (พ.ศ. ๒๕๕๖) เพื่อโต้แย้งว่า มาตรา ๕ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญพิเศษฯ และมาตรา ๒ ของรัฐกฤษฎีกาให้ใช้บังคับรัฐธรรมนูญพิเศษฯ (Enforcement Decree of the Special Act on the Promotion of Youth Employment) ละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของตน

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ รัฐบัญญัติพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมการจ้างงานเยาวชน^๔

มาตรา ๒ (บทนิยาม)

ในรัฐธรรมนูญนี้

วรรคหนึ่ง “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลซึ่งประสงค์จะได้รับการจ้างงานและมีอายุถึงเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้โดยรัฐกฤษฎีกา

มาตรา ๕ (พันธกิจขององค์การมหาชนในการจ้างงานเยาวชนที่ว่างงาน)

วรรคหนึ่ง หัวหน้าองค์การมหาชนตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยการบริหารกิจการองค์การมหาชน และหัวหน้ารัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญวิสาหกิจส่วนท้องถิ่นตามที่กำหนดไว้โดยรัฐกฤษฎีกา ต้องจ้างงานเยาวชนที่ว่างงานในสัดส่วนอย่างน้อยร้อยละสามของจำนวนพนักงานทั้งหมดในแต่ละปี ทั้งนี้ เว้นแต่กรณีที่มีเหตุอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ตามที่กำหนดไว้โดยรัฐกฤษฎีกา เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร

^๔ Special Act on the Promotion of Youth Employment

Article 2 (Definitions)

The terms used in this Act are defined as follows:

(1) The term “youth” means a person who desires to be employed and who has attained the age specified by Presidential Decree

Article 5 (Obligation of Public Institutions to Employ Unemployed Youth)

(1) The heads of public institutions under the Act on the Management of Public Institutions and local public enterprises under the Local Public Enterprises Act prescribed by Presidential Decree shall employ unemployed youth for at least 3/100 of its full number of employees each year: Provided, That this shall not apply where there are unavoidable grounds prescribed by Presidential Decree such as restructuring.

(source: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=56193&type=sogan&key=6)

๓.๒ รัฐสภาฎีกาใช้บังคับรัฐบัญญัติพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมการจ้างงานเยาวชน^{*}

มาตรา ๒ (อายุของเยาวชน)

“บุคคลซึ่งประสงค์จะได้รับการจ้างงานและมีอายุถึงเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้โดยรัฐสภา” ตามวรรคหนึ่งของมาตรา ๒ ของรัฐบัญญัติพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมการจ้างงานเยาวชน (ถัดจากนี้จะเรียกว่า “รัฐบัญญัติฯ”) หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี และไม่เกิน ๒๙ ปี

ทั้งนี้ ในกรณีที่ต้องการมหาชนตามรัฐบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการองค์การมหาชน หรือรัฐวิสาหกิจ ส่วนท้องถิ่นตามรัฐบัญญัติรัฐวิสาหกิจส่วนท้องถิ่น จ้างงานเยาวชนผู้ว่างงานตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐบัญญัติฯ ให้หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี และไม่เกิน ๓๔ ปีด้วย

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณามีว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดให้องค์การมหาชนที่มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่กำหนดไว้ต้องพยายามจ้างงานเยาวชนที่ว่างงานในสัดส่วนร้อยละสามหรือมากกว่าของจำนวนพนักงานทั้งหมดของตนในแต่ละปีเป็นระยะเวลาต่อเนื่องสามปี เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชนนั้น ละเมิดเสรีภาพในการประกอบอาชีพและสิทธิในความเสมอภาค ซึ่งเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้มีความเห็นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ท่านเห็นว่าเป็นกรณีที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ขณะที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๕ ท่านเห็นว่าเป็นกรณีที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และแม้ว่าความเห็นที่ว่าการดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญจะเป็นเสียงข้างมากก็ตาม แต่บทบัญญัติที่ถูกวินิจฉัยว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญขาดจำนวนเสียงที่เพียงพอ (short of quorum) ในการวินิจฉัยว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ (ซึ่งต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อย ๖ ท่าน)^๖

๑. ความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ท่านที่เห็นว่า ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญดังนี้

(๑) ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษ ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชนและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและความมั่นคงทางสังคม ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

^{*} Enforcement Decree of the Special Act on the Promotion of Youth Employment
Article 2 (Age of youth)

"Person who desires to be employed and who has attained the age specified by Presidential Decree" in subparagraph 1 of Article 2 of the Special Act on the Promotion of Youth Employment (hereinafter referred to as the "Act") means a person not younger than 15 years of age nor older than 29 years of age; provided, where a public institution under the Act on the Management of Public Institutions or a local public enterprise under the Local Public Enterprises Act employs an unemployed youth pursuant to Article 5 (1) of the Act, the definition refers to a person not younger than 15 years of age nor older than 34 years of age.

(source: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=70651&type=sogan&key=6)

^๖ สำหรับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเกาหลี การที่คณะตุลาการจะพิจารณาวินิจฉัยให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญได้นั้น จะต้องได้รับเสียงข้างมากอย่างน้อยหกเสียง (ที่มา : <https://www.court.go.kr/site/eng/03/1030203000002020081101.jsp>)

ขณะเดียวกันก็เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากระบบการจ้างงานฯ ย่อมมีส่วนช่วยในการบรรเทาปัญหาการว่างงานของเยาวชนได้ในระดับหนึ่ง

(๒) สถานิติบัญญัติแห่งชาติและรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชน แต่กระนั้นอัตราการว่างงานของเยาวชนกลับเพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ สถานิติบัญญัติแห่งชาติและรัฐบาลจึงจำเป็นต้องนำระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษมาใช้เพื่อส่งเสริมการจ้างงานเยาวชนในภาครัฐ (public sectors) ทั้งนี้ระบบดังกล่าวมิได้บังคับใช้กับองค์การมหาชนทุกแห่งโดยไม่มีข้อยกเว้น แต่ใช้บังคับเฉพาะกับหน่วยงานที่มีขนาดใหญ่เกินกว่าที่กำหนด และกำหนดข้อยกเว้นในหลายกรณี ซึ่งรวมถึงการจ้างงานผู้ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพหรือผู้ที่มีคุณสมบัติอื่น รวมถึงยังบรรเทาผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ที่มิได้รับประโยชน์ด้วยการกำหนดให้มีผลใช้บังคับชั่วคราวเพียง ๓ ปี ด้วยเหตุนี้ ระบบการจ้างงานดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อหลักการจำกัดที่น้อยที่สุด (principle of the least restriction)

(๓) เนื่องด้วยประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับจากระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษ ซึ่งคือการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและความมั่นคงทางสังคมผ่านการแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชน ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ขณะที่ผลกระทบเชิงลบต่อผู้ร้องซึ่งมีอายุเกิน ๓๕ ปีก็มีได้มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ จึงถือว่าสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนของประโยชน์ทางกฎหมาย (Principle of balance of legal interests) ดังนั้น ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษจึงไม่ถือว่าละเมิดสิทธิในความเสมอภาคและเสรีภาพในการประกอบอาชีพในองค์การมหาชน และไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๒. ความเห็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๕ ท่านที่เห็นว่า ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษขัดต่อรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญดังนี้

(๑) ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษไม่สอดคล้องกับระบบกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีที่รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุด โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันควร ขณะที่รัฐบัญญัตินโยบายการจ้างงาน (Framework Act on Employment Policy) รัฐบัญญัติห้ามเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งอายุในการจ้างงานและการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ (Act on Prohibition of Age Discrimination in Employment and Elderly Employment Promotion Act) และรัฐบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Human Rights Commission Act) ล้วนแต่ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานด้วยเหตุแห่งอายุ ซึ่งการห้ามเลือกปฏิบัติในการจ้างงานด้วยเหตุแห่งอายุถือเป็นหลักสำคัญที่ก่อร่างขึ้นในระบบกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลี ทั้งภายใต้รัฐธรรมนูญและหลักการสากล

(๒) ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษไม่สามารถแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชนได้ในระดับมูลฐาน (fundamental) ขณะที่ปัญหาการว่างงานของเยาวชนในปัจจุบันเป็นเหตุมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างของตลาดแรงงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวจะสามารถแก้ไขได้จากการสร้างตำแหน่งงานที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ดังนั้น ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษจึงเป็นเพียงมาตรการบรรเทาปัญหาที่ปลายเหตุผ่านการจัดสรรตำแหน่งที่มีอยู่อย่างจำกัดให้แก่เยาวชนโดยมิได้สร้างตำแหน่งงานใหม่ ๆ ขึ้นแต่อย่างใด

(๓) ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษหาใช่เป็นมาตรการยืนยันสิทธิเชิงบวก (affirmative action) เพื่อบรรเทาและเยียวยาผลกระทบอันเกิดจากการเลือกปฏิบัติต่อผู้ด้อยโอกาสโดยทั่วไปในอดีต เช่น ผู้พิการหรือสตรี ระบบการจ้างงานดังกล่าวจึงไม่อาจได้รับความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ

(๔) โดยหลักการแล้ว องค์กรมหาชนในฐานะองค์กรกึ่งราชการ (quasi national institutions) ควรเปิดโอกาสให้มีการจ้างงานอย่างเป็นธรรมบนพื้นฐานของระบบความรู้ความสามารถ (Meritocracy) แม้ว่าจำเป็นต้องนำระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษมาใช้ในสถานการณ์พิเศษ แต่ก็ควรเลือกใช้ระบบดังกล่าวในลักษณะที่ "ไม่เคร่งครัด" (soft) กล่าวคือ ควรมีการกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานเพิ่มเติมโดยการสนับสนุนทางการเงินให้แก่องค์กรนั้น ๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์จากระบบดังกล่าว แทนที่จะบังคับใช้ระบบดังกล่าวแบบ "เข้มงวด" (rigid) ซึ่งกำหนดสัดส่วนการจ้างงานเยาวชนเอาไว้อย่างตายตัว ดังนั้น ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษจึงไม่ใช่มาตรการที่บรรเทาผลกระทบเชิงลบให้น้อยที่สุดแต่อย่างใด

(๕) ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษไม่ได้มีส่วนช่วยแก้ไขในการปัญหาการว่างงานของเยาวชน ขณะเดียวกันกลับมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพในองค์กรมหาชนสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เยาวชนอย่างร้ายแรง อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการไม่ชอบด้วยหลักความได้สัดส่วน (Principle of balance) ดังนั้น ระบบการจ้างงานเยาวชนสัดส่วนพิเศษจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากละเมิดเสรีภาพในการประกอบอาชีพในองค์กรมหาชนและสิทธิในความเสมอภาคของบุคคลที่มีอายุเกิน ๓๕ ปี

KOR-2014-A-024

a) Korea, Republic b) Constitutional Court c) d) 28/08/2014 e) 2013Hun-Ma553
f) Allotment of Youth Employment g) 26-2(1) KCCR, Korean Constitutional Court Report
(Official Digest) 429 h)

Headnotes

The Special Act on the Promotion of Youth Employment mandated that public institutions and local public enterprises shall endeavour to employ unemployed youths at the rate of 3/100 of its full number of employees or more, each year for three years (hereinafter, the "youth allotment programme"). The youth allotment program applies only to public institutions over a certain scale and permits several exceptions including those persons with professional licenses or abilities. Moreover, the youth allotment program is implemented just for three years, and whereas the public interests pursued by the youth allotment program including sustainable economic development and social security through the resolution of youth unemployment are extraordinarily significant, the disadvantages of the applicants for the public institutions over 35 years old are not substantial in practice. Therefore, the youth allotment program does not infringe the right to equality and freedom of occupation at public institutions.

Summary

I. Article 5.1 of the Special Act on the Promotion of Youth Employment (hereinafter, the "Act"), which was revised by Act no. 11792 on 22 May 2013, mandated that public institutions and local public enterprises shall endeavour to employ unemployed youths at the rate of 3/100 of its full number of employees or more each year for three years, starting from 1 January 2014 (hereinafter, the "youth allotment program"). The complainants who tried to be employed at public institutions and local public enterprises filed this constitutional complaint on 6 August 2013, alleging that Article 5.1 of the Act and Article 2 of its enforcement decree (hereinafter, the "enforcement decree") infringed their right to equality and freedom of occupation.

II. The Constitutional Court decided whether the provision to stipulate that public institutions over a certain scale shall endeavour to employ unemployed youths at the rate of 3/100 of its full number of employees or more each year for three years, in order to resolve youth unemployment, infringed the freedom of occupation and right to equality, thereby violating the Constitution. The opinions were split into constitutional opinion by four Justices and

unconstitutional opinion by five Justices. Despite the unconstitutional opinion being the majority, the provision was declared constitutional for being short of quorum for unconstitutional decision (6 Justices).

1. Constitutional Opinion by Four Justices

1. The youth allotment program has been introduced to resolve youth unemployment and promote sustainable economic development and social security, which is a legitimate legislative purpose. It is an appropriate means to achieve the legislative purpose in that youth allotment program would contribute to relieve youth unemployment to a certain degree.

2. The National Assembly and the Government have tried to resolve the issue of youth unemployment. Nonetheless, the rate of youth unemployment has increased. Accordingly, the National Assembly and the Government had to introduce the youth allotment program in order to promote youth employment in public sectors. The youth allotment program is not mandated to every public institution without exceptions: it applies only to public institutions over a certain scale; it permits several exceptions, including the case of employment of a person with professional license or other eligible persons; and it minimises the disadvantages of the people who are not benefited, by temporarily operating the youth allotment program for three years. Thus, it does not violate the principle of the least restriction.

3. Whereas the public interests pursued by the youth allotment program, which are sustainable economic development and social security through the resolution of youth unemployment, are extraordinarily significant, the disadvantages of the applicants for the public institutions over 35 years old are not substantial in practice, conforming to the principle of balance of legal interests. Therefore, the youth allotment program does not infringe the right to equality and freedom of occupation at public institutions, thereby not violating the Constitution.

2. Unconstitutional Opinion by Five Justices

1. The youth allotment program does not conform to our legal system whose supremacy is in the Constitution. The Constitution prohibits unreasonable discrimination in all areas; and the Framework Act on Employment Policy, Act on Prohibition of Age Discrimination in Employment and Elderly Employment Promotion, and National Human Rights Commission Act prohibit age discrimination in employment. Prohibition of age discrimination in employment is the general principle established in our legal system under the Constitution as well as the universal international principle.

2. The youth allotment program cannot resolve youth unemployment fundamentally. The recent issue of youth unemployment is based on the structural problem of labour market, implying that the issue of youth unemployment can be resolved by the creation of appropriate jobs for youth. The youth allotment program is merely an allopathic treatment to allocate the limited jobs for youth, without creating jobs.

3. The youth allotment program is not affirmative action to relieve and compensate the disadvantages caused by past discrimination for protecting traditionally disadvantaged groups, such as the disabled or women, unlike the disabled allotment program or women allotment program. The youth allotment program cannot be constitutionally justified.

4. Public institutions should provide fair opportunities for the employment based on meritocracy as quasi national institutions, in principle. Even if the youth allotment program should be introduced under the exceptional circumstances, the "soft" youth allotment program that creates additional employment by financial support should be introduced for minimising the disadvantages of people who are not benefited by the youth allotment program, rather than mandating the "rigid" youth allotment program that allots youth to a certain rate of employment. The youth allotment program of this case is not a means which minimises disadvantages.

5. The youth allotment program would not contribute to the resolution of youth unemployment, while the freedom of occupation at public institutions of people who are not youth is severely restricted, suggesting that the principle of balance is not satisfied. The youth allotment program violates the Constitution by infringing the freedom of occupation at public institutions and the right to equality of people more than 35 years old.

(source: <https://codices.coe.int/codices/results/precis/9455DCD0-84A7-4521-2D87-08DC225DC81B>)

สรุปข้อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งแคนาดา
คำพิพากษาที่ 35496 ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕)
กรณีการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการกระทำที่มีลักษณะทางศาสนา
ในการประชุมสภาเทศบาล^๑

นายธนพล เฮงสาโรชชัย
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลสูงสุดวางหลักว่า การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการสวดมนต์ (reciting prayer) ก่อนการประชุมสภาเทศบาลในแต่ละครั้ง ถือเป็นกระทำที่ละเมิดต่อหลักความเป็นกลางทางศาสนาของรัฐ (Principle of religious neutrality) และมีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อเสรีภาพในการถือศาสนาและมโนธรรมของโจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้า (atheist)

๒. สรุปข้อเท็จจริง

ก่อนการประชุมสภาเทศบาลในแต่ละครั้ง นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลจะสวดมนต์หลังการทำคำสัตย์มหากรรม (sign of the cross) ในขณะที่กล่าวคำว่า “เดชะพระนามพระบิดา พระบุตร และพระจิต” (in the name of the Father, the Son and the Holy Spirit) โดยในห้องประชุมของสภาเทศบาลห้องหนึ่ง ได้มีการประดิษฐานรูปเคารพพระหฤทัยศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Heart) พร้อมติดตั้งแสงไฟสักการะสีแดง ส่วนในห้องประชุมอีกห้องหนึ่ง มีไม้กางเขนแขวนอยู่บนผนัง ต่อมาพลเมืองรายหนึ่ง ซึ่งถือตนเองว่าเป็นผู้ไม่เชื่อในพระเจ้า (atheist) รู้สึกไม่สบายใจกับการติดตั้งดังกล่าว โดยเห็นว่าเป็นศาสนาสถานซึ่งเมื่อมีการปฏิบัติที่จะยุติการดำเนินการดังกล่าว ผู้นั้นจึงยื่นฟ้องต่อคณะตุลาการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Tribunal) โดยอ้างว่า เสรีภาพในการนับถือศาสนาและมโนธรรมของตนถูกละเมิด ซึ่งขัดต่อมาตรา ๓ และมาตรา ๑๐ ของกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพแห่งรัฐควิเบก (Quebec Charter of Human Rights and Freedoms)

คณะตุลาการฯ ได้รับคำฟ้องไว้พิจารณา โดยเห็นว่า เมื่อพิจารณาตามบริบทแวดล้อมแล้ว บทสวดดังกล่าวมีความเป็นศาสนา (religious in nature) และการที่เทศบาลและนายกเทศมนตรีปล่อยให้มีการสวดมนต์เป็นการแสดงออกที่เอนเอียงไปยังศาสนาใดศาสนาหนึ่งจนเป็นผลในทางเสียหายต่อศาสนาอื่น ๆ ก็ถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีความเป็นกลางทางศาสนา (duty of neutrality) ต่อมาศาลอุทธรณ์ได้รับพิจารณาอุทธรณ์โดยเห็นว่า การสวดมนต์ดังกล่าวเป็นการแสดงออกซึ่งคุณค่าอันเป็นสากลและไม่อาจจำกัดอยู่ภายใต้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นการเฉพาะ และสัญลักษณ์ทางศาสนาต่าง ๆ ก็เป็นผลงาน

^๑ สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำพิพากษาได้ที่ : <https://codices.coe.int/codices/results/precis/397A41E4-7155-4476-37CF-08DC225DC81B>

ทางศิลปะซึ่งปราศจากความหมายทางศาสนาและไม่ส่งผลต่อความเป็นกลางของรัฐ ดังนั้น โจทก์จึงไม่ถือว่าถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุด้านเสรีภาพในการแสดงออกทางมโนธรรมและศาสนา ส่วนการรบกวนซึ่งสิทธิดังกล่าวนั้น หากเกิดขึ้นจริง ก็ถือว่าเป็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นหรือไม่มีความสำคัญแต่ประการใด

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎบัตรสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ค.ศ. ๑๙๗๕ (Charter of Human Rights and Freedoms)^๖

มาตรา ๓

บุคคลเป็นผู้ทรงสิทธิในเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อันรวมถึงเสรีภาพแห่งมโนธรรม เสรีภาพในการถือศาสนา เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และเสรีภาพในการรวมตัวกัน

มาตรา ๑๐

บุคคลมีสิทธิในการรับรองและใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของตนอย่างเต็มที่และเท่าเทียม โดยปราศจากการแบ่งแยก การกีดกัน หรือการให้อภิสิทธิ์บนฐานของเชื้อชาติ สีผิว เพศ อัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงออกทางเพศ การตั้งครุฑ เพศวิถี สถานภาพทางกฎหมาย อายุ (เว้นแต่ตามที่กฎหมายบัญญัติ) ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิดทางชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติ สถานะทางสังคม ความพิการ หรือการใช้อุปกรณ์หรือวิธีการใด ๆ เพื่อบรรเทาความพิการ

การเลือกปฏิบัติย่อมเกิดขึ้น เมื่อการแบ่งแยก การกีดกัน หรือการอภิสิทธิ์ดังกล่าวมีผลเป็นการยกเลิก หรือลดทอนสิทธิดังกล่าว

๔. คำพิพากษาของศาลสูงสุด

ศาลสูงสุด โดยมติเอกฉันท์เห็นว่า การสวดมนต์ดังกล่าวเป็นการละเมิดหลักความเป็นกลางทางศาสนาของรัฐ (the principle of religious neutrality of the state) และมีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อเสรีภาพในการแสดงออกทางมโนธรรมและศาสนาของโจทก์ซึ่งเป็นผู้ไม่เชื่อในพระเจ้า (atheist)

อนึ่ง ศาลสูงสุดอธิบายเพิ่มเติมว่า หน้าที่ของรัฐในการเป็นกลางทางศาสนาเป็นผลมาจากพัฒนาการในการตีความเสรีภาพทางมโนธรรมและศาสนา ซึ่งพัฒนาการของสังคมแคนาดาได้ส่งผลให้เกิดแนวคิดของความเป็นกลางดังกล่าวที่รัฐจะต้องไม่เข้าไปแทรกแซงในศาสนาและความเชื่อ โดยรัฐจะต้องเป็นกลางทางศาสนา กล่าวคือ รัฐจะต้องไม่ให้การสนับสนุนหรือขัดขวางความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งหมายรวมถึง

^๖ Charter of Human Rights and Freedoms (1975, updated to April 1, 2026)

3. Every person is the possessor of the fundamental freedoms, including freedom of conscience, freedom of religion, freedom of opinion, freedom of expression, freedom of peaceful assembly and freedom of association.

10. Every person has a right to full and equal recognition and exercise of his human rights and freedoms, without distinction, exclusion or preference based on race, colour, sex, gender identity or expression, pregnancy, sexual orientation, civil status, age except as provided by law, religion, political convictions, language, ethnic or national origin, social condition, a handicap or the use of any means to palliate a handicap.

Discrimination exists where such a distinction, exclusion or preference has the effect of nullifying or impairing such right.

(ที่มา: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/pdf/cs/C-12.pdf>)

การไม่เชื่อในความเชื่อใด ๆ (non-belief) ด้วย ขณะที่การได้มาซึ่งอุดมคติของสังคมที่เสรีและเป็นประชาธิปไตยมีความจำเป็นต้องให้รัฐสนับสนุนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะได้อย่างเสรี โดยไม่คำนึงถึงความเชื่อของผู้ใด พื้นที่สาธารณะที่ปราศจากการบังคับ แรงกดดัน และการตัดสินจากภาครัฐเกี่ยวกับความเชื่อและจิตวิญญาณจึงมีขึ้นเพื่อปกป้องเสรีภาพและศักดิ์ศรีของทุกคน และช่วยธำรงและสนับสนุนความเป็นพหุวัฒนธรรมของสังคมแคนาดา นอกจากนี้ หน้าที่ของรัฐในการปกป้องเสรีภาพในมโนธรรมและศาสนาของทุกคนย่อมหมายความว่า รัฐไม่อาจใช้อำนาจในทางที่จะสนับสนุนให้ศาสนิกชนบางกลุ่มหรือผู้ที่ไม่นับถือศาสนาบางกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะโดยก่อให้เกิดความเสียหายหรือทำให้บุคคลอื่นเสียประโยชน์ หากรัฐกระทำตามรูปแบบของการแสดงออกทางศาสนาโดยอ้างว่าเป็นความเป็นจริงหรือมรดกทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม ย่อมถือว่าเป็นการละเมิดหน้าที่ของรัฐที่ต้องเป็นกลางทางศาสนา ดังนั้น คณะตุลาการฯ จึงชอบแล้วที่พิจารณาว่า หน้าที่ของรัฐในการเป็นกลางทางศาสนาหมายถึงอำนาจรัฐไม่สามารถใช้เพื่อส่งเสริมหรือกำหนดความเชื่อทางศาสนาได้ ในทางตรงกันข้ามกับที่ศาลอุทธรณ์พิจารณา หน้าที่ของรัฐในการวางตัวเป็นกลางในประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา ไม่อาจประนีประนอมหรือปรับเข้ากับความปรารถนาดีที่จะยินยอมให้รัฐเข้าไปยึดถือความเชื่อทางศาสนาใดศาสนาหนึ่งได้

ศาลสูงสุดเพิ่มเติมว่า ในกรณีที่คำฟ้องเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยเหตุแห่งศาสนาเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐ การละเมิดหน้าที่ที่จะต้องเป็นกลางทางศาสนาจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า รัฐได้แสดงออกยึดถือ หรือให้สิทธิประโยชน์แก่ความเชื่อใดความเชื่อหนึ่งโดยกีดกันความเชื่ออื่นทั้งหมด และการกีดกันดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในทางมโนธรรมและศาสนาของโจทก์ ขณะเดียวกัน ในการสรุปว่าการละเมิดได้เกิดขึ้นหรือไม่นั้น คณะตุลาการฯ จะต้องรับฟังได้ว่าความเชื่อของโจทก์เป็นไปโดยสุจริต และจะต้องพบว่าความสามารถของโจทก์ในการปฏิบัติตามความเชื่อของตนถูกละเมิดในลักษณะที่เกินกว่าจะถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือไม่มีผลสำคัญ ในกรณีที่การปฏิบัติหน้าที่ที่พิพาทดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐต้องสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า การที่บทบัญญัติดังกล่าวมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพในมโนธรรมและศาสนาถือเป็นการจำกัดที่สมเหตุสมผลและรับฟังได้ในสังคมที่เสรีและเป็นประชาธิปไตย

ในกรณีนี้ คณะตุลาการฯ พบว่า การละเมิดเสรีภาพในมโนธรรมและศาสนาต่อโจทก์ในการเลือกปฏิบัติ ตามความมุ่งหมายของมาตรา ๓ และมาตรา ๑๐ ของกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพแห่งรัฐควิเบก ในกรณีนี้รับฟังได้ โดยการสวดมนต์ในที่ประชุมสภาเทศบาลนั้น เหนือสิ่งอื่นใดคือการที่สภาเทศบาลใช้อำนาจรัฐเพื่อแสดงออกและยึดถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง โดยกีดกันศาสนาอื่น ๆ ซึ่งจากหลักฐานในสำนวน จึงมีความสมเหตุสมผลที่คณะตุลาการฯ สรุปว่า การสวดมนต์ของเทศบาลดังกล่าวแท้จริงแล้วเป็นการกระทำที่มีลักษณะทางศาสนา

ศาลสูงสุดมีความเห็นต่อไปว่า การสวดมนต์โดยสภาเทศบาลถือเป็นการขัดต่อหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเป็นกลางทางศาสนา ส่งผลให้เกิดการแบ่งแยก กีดกัน และการให้อภิสิทธิ์บนพื้นฐานของศาสนาหรือไม่ กล่าวคือ การไม่เชื่อในพระเจ้าโดยแท้ของโจทก์ เมื่อประกอบกับพฤติการณ์ที่มีการสวดมนต์ดังกล่าว ได้เปลี่ยนการประชุมให้กลายเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อผู้ที่มีความเชื่อในพระเจ้า โดยกลุ่มคนดังกล่าวสามารถมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นได้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงออกถึงความเชื่อของตน แม้ว่าผู้ที่ไม่เชื่อใน

พระเจ้าจะสามารถเข้าร่วมได้เช่นกัน แต่ก็มีราคาที่ต้องจ่ายสำหรับการเข้าร่วมดังกล่าวซึ่งก็คือ การทำให้โดดเดี่ยว ถูกกีดกัน และถูกตีตราจากสังคม อันเป็นการลดทอนสิทธิของจิตกในการใช้เสรีภาพแห่งมโนธรรมและศาสนา ส่วนความพยายามในการผ่อนปรนตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับเทศบาล ซึ่งได้แก่ การจัดสรรเวลาให้กับผู้ที่ไม่ประสงค์จะร่วมรับฟังการสวดมนต์และสามารถกลับเข้ามายังห้องประชุมสถานนั้น ก็ยังส่งผลให้มีการเลือกปฏิบัติที่มากยิ่งขึ้น

CAN-2015-1-004

a) Canada b) Supreme Court c) d) 15/04/2015 e) 35496 f) Mouvement laïque québécois v. Saguenay (City) g) Canada Supreme Court Reports (Official Digest), 2015 SCC 16 h) <http://scc.lexum.org/en/index.html>; [2015] S.C.J. no. 16 (Quicklaw); Codices (English, French)

Headnotes

The practice of members of a municipal council that is regulated by by-law and that consists of reciting prayer at the start of each meeting of the council is in breach of the principle of religious neutrality of the state and results in discriminatory interference with the freedom of conscience and religion of the atheist plaintiff.

Summary

I. At the start of each meeting of a municipal council, the mayor and councillors would recite a prayer after making the sign of the cross while saying «in the name of the Father, the Son and the Holy Spirit». In one of the council chambers, there was a Sacred Heart statue fitted with a red electric votive light. In another, there was a crucifix hanging on the wall. A citizen, who considers himself an atheist, felt uncomfortable with this display, which he considered religious. When confronted with a refusal to cease this practice, he complained to the Human Rights Tribunal. He argued that his freedom of conscience and religion was being infringed, contrary to Sections 3 and 10 of the Quebec Charter of human rights and freedoms.

The Tribunal granted the application, finding that the prayer was, when considered in light of its context, religious in nature and that the City and its mayor, by having it recited, were showing a preference for one religion to the detriment of others, which constituted a breach of the state's duty of neutrality. The Court of Appeal allowed the appeal. It held that the prayer at issue expressed universal values and could not be identified with any particular religion, and that the religious symbols were works of art that were devoid of religious connotation and did not affect the state's neutrality. According to the Court of Appeal, the plaintiff had not been discriminated against on the ground of freedom of conscience and religion. The interference, if any, was trivial or insubstantial.

II. In a unanimous decision, the Supreme Court decided that the prayer at issue breached the principle of religious neutrality of the state and resulted in discriminatory interference with the freedom of conscience and religion of the atheist plaintiff.

It explained that the state's duty of religious neutrality results from an evolving interpretation of freedom of conscience and religion. The evolution of Canadian society has

given rise to a concept of this neutrality according to which the state must not interfere in religion and beliefs. The state must instead remain neutral in this regard, which means that it must neither favour nor hinder any particular belief, and the same holds true for non belief. The pursuit of the ideal of a free and democratic society requires the state to encourage everyone to participate freely in public life regardless of their beliefs. A neutral public space free from coercion, pressure and judgment on the part of public authorities in matters of spirituality is intended to protect every person's freedom and dignity, and it helps preserve and promote the multicultural nature of Canadian society. The state's duty to protect every person's freedom of conscience and religion means that it may not use its powers in such a way as to promote the participation of certain believers or non believers in public life to the detriment of others. If the state adheres to a form of religious expression under the guise of cultural or historical reality or heritage, it breaches its duty of neutrality. The Tribunal was therefore correct in holding that the state's duty of neutrality means that a state authority cannot make use of its powers to promote or impose a religious belief. Contrary to what the Court of Appeal suggested, the state's duty to remain neutral on questions relating to religion cannot be reconciled with a benevolence that would allow it to adhere to a religious belief.

The Court added that in a case in which a complaint of discrimination based on religion concerns a state practice, the alleged breach of the duty of neutrality must be established by proving that the state is professing, adopting or favouring one belief to the exclusion of all others and that the exclusion has resulted in interference with the complainant's freedom of conscience and religion. To conclude that an infringement has occurred, the Tribunal must be satisfied that the complainant's belief is sincere, and must find that the applicant's ability to act in accordance with his or her beliefs has been interfered with in a manner that is more than trivial or insubstantial. Where the impugned practice is regulated by a legislative provision, the state can show that this provision, in its effect, infringes freedom of conscience and religion constitutes a reasonable and justified limit in a free and democratic society.

Here, the Tribunal's finding in this case that there had been discriminatory interference with the plaintiff's freedom of conscience and religion for the purposes of Sections 3 and 10 of the Quebec Charter was reasonable. The recitation of the prayer at the council's meetings was above all else a use by the council of public powers to manifest and profess one religion to the exclusion of all others. On the evidence in the record, it was reasonable for the Tribunal to conclude that the City's prayer is in fact a practice of a religious nature.

The Court further found that the prayer recited by the municipal council in breach of the state's duty of neutrality resulted in a distinction, exclusion and preference based on

religion ? that is, based on the plaintiff's sincere atheism ? which, in combination with the circumstances in which the prayer was recited, turned the meetings into a preferential space for people with theistic beliefs. The latter could participate in municipal democracy in an environment favourable to the expression of their beliefs. Although non believers could also participate, the price for doing so was isolation, exclusion and stigmatisation. This impaired the plaintiff's right to exercise his freedom of conscience and religion. The attempt at accommodation provided for in the by law, namely giving those who preferred not to attend the recitation of the prayer the time they needed to re enter the council chamber, had the effect of exacerbating the discrimination.

(source: <https://codices.coe.int/codices/results/precis/397A41E4-7155-4476-37CF-08DC225DC81B>)

สรุปข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี
คำวินิจฉัยที่ 194/2018 ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๑ (ค.ศ. ๒๐๑๘)
กรณีบทบัญญัติที่กำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเกิดจาก
การถูกเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อรัฐธรรมนูญ
ละเมิดหลักความเสมอภาค และหลักความสมเหตุสมผลหรือไม่^๑

นางสาวกชกร น้อยเพ็ง
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

๑. บทสรุปแห่งคดี

ศาลรัฐธรรมนูญได้วางหลักว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนแบบเหมาจ่ายไว้ล่วงหน้า (a pre-determined lump-sum compensation) สำหรับความเสียหายอันเกิดจากการที่ถูกจ้างถูกเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้ระยะเวลาการทำงานเป็นเกณฑ์เพียงประการเดียวนั้นย่อมเป็นการละเมิดหลักความเสมอภาค เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเป็นการปฏิบัติต่อสถานการณ์ที่แตกต่างกันด้วยวิธีเดียวกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร

นอกจากนี้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายพิพาทดังกล่าว ยังละเมิดหลักความสมเหตุสมผล (principle of reasonableness) ด้วยเหตุผลที่ว่า ค่าสินไหมทดแทนมีอาจถือเป็นการเยียวยาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความเสียหายที่ถูกจ้างได้รับอันเนื่องมาจากการถูกเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีอาจเป็นมาตรการป้องกันที่เหมาะสมสำหรับนายจ้างในการเลิกจ้างลูกจ้างโดยไม่เป็นธรรม ตลอดจนมิได้นำไปสู่การประนีประนอมที่สมดุลระหว่างผลประโยชน์ของทุกฝ่าย

๒. สรุปข้อเท็จจริง

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องที่ได้แย้งเรื่องรัฐถูกผูกมัดด้วยสัญญาจ้างงานแบบถาวร (decree-law on permanent employment contracts) โดยเพิ่มการคุ้มครองลูกจ้างตามระยะเวลาการจ้างงานซึ่งกำหนดขอบเขตการชดเชยค่าเสียหายที่ชัดเจนกรณีที่มีการเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม โดยอาศัยระยะเวลาการทำงานของลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างเป็นเกณฑ์เพียงประการเดียว

๓. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี พ.ศ. ๒๕๔๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๓^๒

^๑ สามารถสืบค้นรายละเอียดของคำวินิจฉัยได้ที่:

<https://codices.coe.int/codices/results/precis/E7AA243B-3927-44F2-3F70-08DC225DC81B>

^๒ Italy's Constitution of 1947

Article 3

All citizens have equal social dignity and are equal before the law, without distinction of sex, race, language, religion, political opinions, personal and social conditions.

มาตรา ๓

พลเมืองทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีทางสังคมและมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการแบ่งแยกด้วยเหตุแห่งเพศ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ตลอดจนสถานะส่วนบุคคลและสังคม

สาธารณรัฐย่อมมีหน้าที่ในการขจัดอุปสรรคทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นอุปสรรคที่จำกัดเสรีภาพและความเสมอภาคของพลเมือง และการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการบริหารจัดการองค์การทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

มาตรา ๓๕ (๓)

สาธารณรัฐย่อมให้การคุ้มครองการทำงานในทุกรูปแบบและทุกประเภท

สาธารณรัฐย่อมจัดให้มีการฝึกอบรมและการพัฒนาฝีมือแรงงานในวิชาชีพของแรงงาน

สาธารณรัฐย่อมส่งเสริมและสนับสนุนข้อตกลงระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองและจัดระเบียบสิทธิแรงงาน

สาธารณรัฐย่อมรับรองเสรีภาพในการย้ายถิ่นฐาน โดยคงไว้ซึ่งหน้าที่คุ้มครองพันธกรณีตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนให้การคุ้มครองแรงงานอิตาลีในต่างประเทศ

๓.๒ กฎบัตรสังคมยุโรป^๓

ข้อบทที่ ๒๔ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองกรณีการสิ้นสุดระยะเวลาการทำงาน

It is the duty of the Republic to remove those obstacles of an economic and social nature which, really limiting the freedom and equality of citizens, impede the full development of the human person and the effective participation of all workers in the political, economic and social organisation of the country.

Article 35

The Republic protects work in all its forms and applications.

It provides for the training and professional improvement of workers.

It promotes and encourages international agreements and organisations whose aim is to assert and regulate labour rights.

It recognises the freedom to emigrate, safeguarding obligations established by law in the general interest, and protects Italian labour abroad.

(ที่มา: <https://codices.coe.int/codices/documents/constitution/B5BADE63-BEEB-4846-858B-BF0EF83B6220?lang=eng#a2e92a9e9-f5f3-4f53-336c-08dc0d39b46c>)

^๓ European Social Charter

Article 24 – The right to protection in cases of termination of employment

With a view to ensuring the effective exercise of the right of workers to protection in cases of termination of employment, the Parties undertake to recognise:

(a) the right of all workers not to have their employment terminated without valid reasons for such termination connected with their capacity or conduct or based on the operational requirements of the undertaking, establishment or service;

(b) the right of workers whose employment is terminated without a valid reason to adequate compensation or other appropriate relief.

To this end the Parties undertake to ensure that a worker who considers that his employment has been terminated without a valid reason shall have the right to appeal to an impartial body.

(ที่มา: <https://rm.coe.int/168007cf93>)

เพื่อเป็นหลักประกันในการใช้สิทธิแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันที่จะได้รับความคุ้มครองกรณีการสิ้นสุดระยะเวลาการจ้างงาน คู่ภาคีตกลงที่จะรับรองสิทธิดังต่อไปนี้

(a) สิทธิของแรงงานทั้งปวงที่จะไม่ถูกเลิกจ้างโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจะต้องเกี่ยวเนื่องกับความสามารถหรือพฤติกรรมของแรงงาน หรือตามความจำเป็นในการดำเนินงานขององค์กรสถานประกอบการ หรือบริการนั้น ๆ

(b) สิทธิแรงงานที่ถูกเลิกจ้างโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร จะต้องได้รับค่าสินไหมทดแทนที่เหมาะสมและเพียงพอ หรือการเยียวยาในรูปแบบอื่นใดตามแต่ความเหมาะสม

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นี้ คู่ภาคีชอบที่จะดำเนินการให้เป็นหลักประกันว่าแรงงานของตนที่ถูกเลิกจ้างโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ต่อองค์กรอื่นที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินการดังกล่าว

๔. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ถ้อยคำที่กำหนดให้จำนวนค่าสินไหมทดแทนผูกพันกับระยะเวลาการทำงานของผู้จ้างที่ถูกเลิกจ้างโดยปริยายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากการปฏิบัติต่อสถานการณ์ที่แตกต่างกันด้วยวิธีเดียวกันโดยใช้เกณฑ์ที่ไม่มีความยืดหยุ่นย่อมเป็นการละเมิดหลักความเสมอภาค ขณะที่แท้จริงแล้ว ความเสียหายที่เกิดขึ้นในแต่ละกรณีของการถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลาย แม้ว่าระยะเวลาการทำงานของผู้จ้างจะเป็นหนึ่งในปัจจัยที่เกี่ยวข้องก็ตาม แต่ก็เพียงปัจจัยหนึ่งจากหลาย ๆ ปัจจัยเท่านั้น

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังเห็นว่า การขาดความยืดหยุ่นในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนนั้น ทำให้กลไกการกำหนดค่าสินไหมทดแทนขาดความสมเหตุสมผล ด้วยเหตุผลที่ว่าค่าสินไหมทดแทนมีอาจถือเป็นการเยียวยาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความเสียหายที่ถูกจ้างได้รับอันเนื่องมาจากการถูกเลิกจ้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีอาจเป็นมาตรการป้องกันที่เหมาะสมสำหรับนายจ้างในการเลิกจ้างลูกจ้างโดยไม่เป็นธรรมด้วย

ในส่วนของมุมมองประการแรกนั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้ตั้งข้อสังเกตว่า การกำหนดค่าสินไหมทดแทนไว้ล่วงหน้าอย่างเต็มรูปแบบของบทบัญญัติพิพาท มิเพียงแต่ทำให้มูลค่าของค่าสินไหมทดแทนมีจำนวน “ที่แน่นอน” เท่านั้น หากแต่ยังขาดความยืดหยุ่นเนื่องจากเกณฑ์ดังกล่าวไม่อาจปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมจากปัจจัยอื่น ๆ มากกว่าจากปัจจัยด้านระยะเวลาการทำงานของผู้จ้าง ขณะที่แม้ว่าค่าสินไหมทดแทนจะไม่จำเป็นต้องครอบคลุมความเสียหายทั้งหมดที่ผู้เสียหายได้รับ แต่กระนั้นการชดเชยดังกล่าวก็จะต้องมีความสมดุล นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่ไม่ยืดหยุ่นระหว่างจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เพิ่มขึ้นกับปัจจัยด้านระยะเวลาการทำงานของผู้จ้างเพียงประการเดียวได้แสดงให้เห็นถึงความไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ลูกจ้างที่ทำงานในระยะสั้น ดังเช่นกรณีนี้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา

ขณะที่มุมมองประการที่สอง ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ความไม่เพียงพอของค่าสินไหมทดแทนในลักษณะแบบเหมาจ่ายที่กำหนดขึ้นตามบทบัญญัติพิพาท ซึ่งมีหน้าที่หลักของมันคือการเยียวยาและชดเชยความเสียหายให้กับลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมนั้น ก็มีแนวโน้มที่จะลดทอนประสิทธิภาพในการยับยั้ง

นายจ้าง (กล่าวคือ การยับยั้งเพื่อมิให้นายจ้างกระทำการใด ๆ ที่เป็นการเลิกจ้างลูกจ้างโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร) รวมถึงทำให้ดุลยภาพแห่งพันธะหน้าที่ตามสัญญาไม่อาจใช้บังคับได้ ด้วยเหตุนี้ บทบัญญัติพิพาทจึงไม่สามารถนำไปสู่การประนีประนอมระหว่างผลประโยชน์ของทุกฝ่ายได้อย่างสมดุล กล่าวคือ เสรีภาพในการบริหารจัดการองค์กรของสถานประกอบการ ประการหนึ่ง และการคุ้มครองลูกจ้างที่ถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมอีกประการหนึ่ง ขณะที่ในการกำหนดมาตรการการคุ้มครองทางเศรษฐกิจซึ่งมีอาจถือเป็นการเยียวยาที่เหมาะสมต่อความเสียหายของบุคคลที่ถูกเลิกจ้าง และซึ่งมิได้เป็นมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันนายจ้างจากการเลิกจ้างลูกจ้างโดยไม่เป็นธรรม บทบัญญัติพิพาทจึงถือเป็นการลดทอนผลประโยชน์ของลูกจ้างจนเกินสมควร ส่งผลให้ไม่สอดคล้องกับหลักความสมเหตุสมผล

ประการสุดท้าย ข้อบทที่ ๒๔ แห่งกฎบัตรสังคมยุโรป (European Social Charter) ได้กำหนดพันธกรณีในระดับสากลในการให้หลักประกันแก่การชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๓๕ (๓) แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลที่ยึดถือเกณฑ์ทางรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓ นั่นคือหลักความเสมอภาคและหลักความสมเหตุสมผล ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดการทับซ้อนกันระหว่างบ่อเกิดแห่งกฎหมายที่หลากหลาย อันนำไปสู่การสั่งสมและบูรณาการกลไกการคุ้มครองสิทธิที่ได้รับการรับรองภายใต้กฎหมายที่มีร่วมกัน

ITA-2018-3-018

a) Italy b) Constitutional Court c) d) 26/09/2018 e) 194/2018 f) g) *Gazzetta Ufficiale, Prima Serie Speciale* (Official Gazette), 45, 14.11.2018 h) Codices (English, Italian)

Headnotes

A pre-determined lump-sum compensation for the losses resulting from workers' unlawful dismissals, based on the sole parameter of length of service, violates the principle of equality in that it unjustifiably treats different situations in the same manner.

The contested legislation also violates the principle of reasonableness on the grounds that the compensation is incapable of constituting adequate redress for the specific detriment suffered by a worker as a result of an unlawful dismissal and an adequate deterrent to employers dismissing employees unfairly. It does not achieve a balanced settlement between the interests in play.

Summary

In the case under examination, the Court considered a referral order challenging a decree-law on permanent employment contracts with increasing protection over time, which made provision for compensation within fixed bands in the event of unfair dismissal, based solely on the length of service of the dismissed employee.

The Court accepted the questions in part, ruling unconstitutional the phrase that automatically tied the amount of compensation to the length of service of the dismissed employee. The Court ruled that, in treating different situations identically, the inflexible criterion violated the principle of equality. Indeed, the detriment caused in various cases by unfair dismissal depended upon a variety of factors. Whilst length of service was certainly relevant, it was thus only one of many factors.

The Court also held that the lack of flexibility rendered the mechanism for establishing compensation unreasonable on the grounds that the compensation was incapable of constituting adequate redress for the specific detriment suffered by a worker as a result of an unlawful dismissal and an adequate deterrent to employers dismissing employees unfairly.

As regards the first aspect, the Court noted that, in fully stipulating its quantum in advance, the contested provision rendered the status of the compensation not only "certain" but also inflexible as it could not be tailored with reference to factors other than length of service. Whilst compensation need not necessarily provide redress for the full detriment suffered by the injured party, it must be balanced. Moreover, the inflexible correlation between any increase in compensation and the sole factor of increased length of service demonstrated its inappropriateness above all in cases involving service of a short duration, as in the case under examination.

As regards the second aspect, the inadequacy of the lump-sum compensation established under the contested provision, having regard to its primary function of providing redress-compensation for the harm suffered by an unfairly dismissed worker, was in all likelihood liable to undermine its deterrent function for employers (that is to say, of dissuading them from carrying out any intention of dismissing a worker without any valid justification), and to compromise the equilibrium of contractual obligations. The contested legislation, therefore, did not achieve a balanced settlement between the interests in play: the freedom of organisation of the undertaking on the one hand, and the protection of the unfairly dismissed worker on the other hand. In providing for economic protection that might not constitute adequate redress for the loss suffered in the specific individual case from dismissal and that did not constitute an adequate deterrent for employers against unfair dismissals, the contested provision excessively impinged upon the interest of the worker, to the point of being incompatible with the principle of reasonableness.

Finally, Article 24 of the European Social Charter lays down an obligation at the international level to guarantee adequate specific compensation for unfair dismissal, in line with Article 35.3 of the Constitution, which is in keeping with the finding made by the Court based on the internal constitutional parameter of Article 3 of the Constitution (principles of equality and reasonableness). There was thus an overlap between various sources and - more importantly - a cumulation of the guarantees provided by them.

(source: <https://codices.coe.int/codices/results/precis/E7AA243B-3927-44F2-3F70-08DC225DC81B>)

คำศัพท์ที่น่าสนใจที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ ประจำเดือน สิงหาคม ๒๕๖๙

Official Language = ภาษาราชการ

๑. Cambridge Dictionary นิยามว่าหมายถึง “ภาษาหรือภาษาใดภาษาหนึ่งที่ได้รับการยอมรับโดยรัฐบาลของประเทศนั้น ให้ใช้ในการสอนในโรงเรียน หรือใช้ในศาล ฯลฯ”

(<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/official-language>)

๒. ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาษาราชการกับประเด็นทางด้านรัฐธรรมนูญ Choudhry & Houlihan (2021, pp. 8-9) เห็นว่า “วิธีการที่รัฐธรรมนูญระบุถึงประเด็นเรื่องภาษา มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสันติภาพ ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน การจัดวางบทบาทของภาษาในทางรัฐธรรมนูญถือเป็นเรื่องที่มีความเสี่ยงสูง และหากบริหารจัดการผิดพลาด ก็อาจนำไปสู่ความไม่สงบทางการเมือง ความรุนแรง หรือแม้กระทั่งสงครามกลางเมืองได้ วิธีการที่รัฐธรรมนูญจัดการกับเรื่องภาษานั้น ส่งผลต่อการเข้าถึงอำนาจทางการเมือง โอกาสทางเศรษฐกิจ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยการกำหนดสถานะทางการ (official status) ให้แก่ภาษาใดภาษาหนึ่ง สามารถกำหนดได้ว่าใครบ้างที่ถูกนับว่าเป็น “ประชาชน” ในสังคมประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งภาษายังเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับประเด็นทางรัฐธรรมนูญอื่น ๆ เช่น ระเบียบการปกครองแบบสหพันธรัฐ/การกระจายอำนาจ การปกครองส่วนท้องถิ่น สิทธิของชนกลุ่มน้อยหรือชนพื้นเมือง เสรีภาพในการแสดงออกและสื่อมวลชน ตลอดจนสิทธิในการศึกษา ดังนั้น ประเด็นเรื่องภาษาจึงไม่สามารถพิจารณาแบบแยกส่วนได้โดยลำพัง” (โปรดดู Choudhry, S., & Houlihan, E. (2021). *Official Language designation: Constitution-Building Primer* 20. <https://doi.org/10.31752/idea.2021.40>)

Atheist (noun) = ผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้า

๑. Cambridge Dictionary นิยามว่าหมายถึง “ผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าหรือเทพเจ้าใด ๆ หรือผู้ที่เชื่อว่าไม่มีพระเจ้าหรือเทพเจ้าอยู่จริง” (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/atheist>)

๒. Sexton & Finley (2025) ได้อธิบายถึงสถานะและทัศนคติของสังคมต่อการไม่เชื่อในพระเจ้าไว้ว่า “แม้ว่าแนวคิดการไม่เชื่อในพระเจ้ามักจะถูกมองด้วยความฉงนสงสัยและในแง่ลบ แต่ผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้าจำนวนมากยังเป็นผู้ที่มีมาตรฐานทางจริยธรรม และสามารถตัดสินใจในเชิงศีลธรรมได้ไม่ต่างจากผู้ที่นับถือศาสนา แม้จะไม่ได้อ้างอิงถึงอำนาจของพระเจื่อก็ตาม ทั้งนี้ บริบทของแนวคิดของการไม่เชื่อในพระเจ้าในยุคปัจจุบันก็มีความหลากหลาย ตั้งแต่กลุ่มที่เป็นนักวิจารณ์ศาสนาอย่างชัดเจน หรือที่เรียกกันว่า “กลุ่มอเทวนิยมใหม่” (New Atheists) ไปจนถึงกลุ่มอื่น ๆ ที่สนับสนุนเสรีภาพทางความคิดโดยไม่จำเป็นต้องต่อต้านความเชื่อทางศาสนา อย่างไรก็ตาม แม้จะแนวคิดการไม่เชื่อในพระเจ้าจะได้รับการยอมรับและแพร่หลายมากขึ้น แต่แนวคิดดังกล่าวก็ยังพบว่ามีอุปสรรคอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการตีตราทางสังคม (social stigma) และอคติทางการเมือง

โดยเฉพาะในประเทศอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งสาธารณชนส่วนใหญ่ยังมีความเห็นในทางลบต่อผู้ที่ไม่เชื่อในพระเจ้า” (โปรดดู Sexton, J., & Finley, L. (2025). Atheism: Overview. EBSCO Research Starters. <https://www.ebsco.com/research-starters/religion-and-philosophy/atheism-overview>)

Adduce = นำมากล่าวอ้าง หรือนำเสนอหลักฐาน/เหตุผล

๑. Merriam-Webster อธิบายเอาไว้ว่าหมายถึง นำเสนอเป็นตัวอย่าง เหตุผล หรือหลักฐานในการอภิปราย หรือการวิเคราะห์ (คำกริยา) (<https://www.merriam-webster.com/dictionary/adduce>)

๒. ความหมายในบริบทของคำวินิจฉัย (..... the University was constrained to justify its decision to revise the language policy. The Constitutional Court further held that the University failed to *adduce* any evidence that it had) หมายถึง กรณีที่ศาลเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีภาระที่จะต้องแสดง เหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจปรับปรุงนโยบายด้านภาษา นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังเห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่สามารถเสนอพยานหลักฐานใด ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าได้คำนึงถึงข้อพิจารณาต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 29 (2) ของรัฐธรรมนูญ ... นอกจากนี้ คำว่า “adduce” มักจะใช้คู่กับคำว่า *evidence* หรือ *proof* อันหมายถึง อ้างอิง นำสืบหรือแสดงพยานหลักฐาน ตัวอย่างเช่น “*adduce evidence*” เป็นคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย อันหมายถึง การส่งพยานเอกสาร พยานบุคคล หรือข้อเท็จจริงเข้าสู่การพิจารณาของศาลเพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวอ้างของตน

Right to Education = สิทธิในการศึกษา/ สิทธิในการได้รับการศึกษา

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO อธิบายว่า การศึกษา (Education) ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอันเป็นปัจจัยในการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้พ้นจากความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และเป็นหลักประกันให้แก่การพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงเชิงสถิติแสดงให้เห็นว่า มีเด็กและเยาวชนทั่วโลกกว่าสองร้อยล้านคนที่ยังคงอยู่นอกระบบการศึกษาด้วยเหตุผลทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ทรงพลังที่สุดในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้ออกจากความยากจน และเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่สิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ต่อไป ด้วยเหตุนี้ สิทธิในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นสิ่งที่ได้รับการรับรองอย่างชัดเจนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) และตราสารทางกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับ

ในส่วนของเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) การศึกษาได้ถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในเป้าหมายดังกล่าว โดยจัดอยู่ในเป้าหมายที่ ๔ โดยปฏิญญาอินซอนและกรอบการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ ๔ (the Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4) ได้กำหนดวาระทางการเมืองที่เป็นสากลในการ “สร้างความมั่นใจว่ามนุษย์ทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม รวมถึงส่งเสริมโอกาส

ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ภายในปี ๒๕๗๓ (ค.ศ. ๒๐๓๐) ซึ่งความมุ่งมั่นทางการเมืองดังกล่าวถือเป็นโอกาสที่จะเน้นย้ำให้เห็นถึงบทบาทของการศึกษาในฐานะที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักของการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายอื่นด้วย ทั้งนี้ แม้วาระดังกล่าวจะมีได้มีผลผูกพันทางกฎหมายให้แก่รัฐสมาชิก แต่กระนั้นก็เรียกร้องให้รัฐสมาชิกให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากพันธะหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการศึกษา ถือเป็นรากฐานที่มั่นคงและเป็นแนวทางในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ ๔ นั่นเอง

อนึ่ง สิทธิในการศึกษาได้กำหนดพันธะหน้าที่ให้แก่รัฐอยู่ ๓ ประการ เช่นเดียวกับกับสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ นั่นคือ หน้าที่ในการเคารพ (respect) หน้าที่ในการปกป้องคุ้มครอง (protect) และหน้าที่ในการเติมเต็ม (fulfil) โดยหน้าที่ในการเคารพนั้นเรียกร้องให้รัฐจะต้องหลีกเลี่ยงมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อการใช้สิทธิในการศึกษา ส่วนหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองก็เรียกร้องให้รัฐจะต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่สามเข้ามาแทรกแซงการใช้สิทธิในการศึกษา ขณะที่หน้าที่ในการเติมเต็มก็เรียกร้องให้รัฐจะต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลและชุมชนในการใช้สิทธิดังกล่าว และจากพันธะหน้าที่ดังกล่าวก็นำมาซึ่ง “คุณลักษณะที่สำคัญ” (the essential features) ของสิทธิในการศึกษา นั่นคือ การมีอยู่ (availability) การเข้าถึงได้ (accessibility) การให้การยอมรับ (acceptability) และการปรับตัว (adaptability) ทั้งนี้ สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.unesco.org/en/right-education>

Equality before the law = ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อบทที่ ๗ บัญญัติให้บุคคลทุกคนเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย และได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายอย่างเสมอภาคกัน (ที่มา : <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>)

มหาวิทยาลัยอุเทรคต์ (Utrecht University) เสนอว่า สาระสำคัญของข้อบทที่ ๗ ของปฏิญญาดังกล่าว คือ กฎหมายจะมีเนื้อหาสาระหรือมีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมิได้ โดยก่อนที่จะมีการประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลบางกลุ่มอย่างไม่เป็นธรรมยังมีอยู่อย่างแพร่หลาย เช่น กฎหมายจำกัดสิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะของคนผิวสีในสหรัฐอเมริกา กฎหมายควบคุมกำกับชนชาติยิวภายใต้ระบอบนาซี (ที่มา : <https://www.uu.nl/en/education/universal-declaration-of-human-rights-75-years/udhr-in-words-and-images/udhr-articles-1-30/article-7-equality-before-the-law>)

ขณะที่เว็บไซต์วิชาการกฎหมายออนไลน์ Public-Law.Net: เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย อธิบายว่า กฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้วางหลักเกี่ยวกับความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายซึ่งเป็นหลักความเสมอภาคทั่วไป และยังสัมพันธ์กับหลักความเสมอภาคในการบัญญัติกฎหมาย กล่าวคือ การที่บุคคลจะต้องได้รับความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายนั้นผูกพันมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติตรากฎหมายใด ๆ ที่จะขัดต่อความเสมอภาคดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นการประกันความเสมอภาคของกฎหมายด้วย (ที่มา : <http://www.public-law.net>)

law.net/publaw/view.aspx?id=657&Page=2) ขณะที่ในวรรณคดีของสมชาย ปรีชาศิลปกุล เห็นว่า ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย หมายถึง การยอมรับบุคคลไม่ว่าจะมีสถานะอย่างใดก็จะต้องได้รับการจัดวางและถูกปฏิบัติตามกฎหมาย หรือด้วยการใช้มาตรฐานเดียวกัน (ที่มา : https://www.the101.world/ethics-of-judge/?fbclid=IwY2xjawTtdrVwZG9mBWV4dG4DYWVtAjEwAGJyaWQRMWRTSWJvcE9seXhGMDBWSFBzcnRjBmFwcF9pZBAyMjMwZkxNzg4MjAwODkyAAEeEuC9sYkavB7kUO5ddRnVNI8cCBYv5Do-1gep1EfKc4DMUKRT1VDd-0LNFc_aem_7Vxx-3chUa8Dz_FtVQuoQ)

Affirmative Action = มาตรการยืนยันสิทธิเชิงบวก

พจนานุกรมออนไลน์ Oxford Learner's Dictionary นิยามไว้ว่า หมายถึง แนวปฏิบัติหรือนโยบายซึ่งมุ่งสร้างประกันว่าตำแหน่งงานจำนวนหนึ่งจะได้รับจัดสรรให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งชาติพันธุ์ เพศสภาพ หรือเหตุอื่น ๆ (ที่มา : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/affirmative-action>)

ขณะที่สารานุกรมกฎหมายออนไลน์ Wex Law มหาวิทยาลัยคอร์เนล (Cornell University) อธิบายว่าหมายถึง กระบวนการหรือแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่ออกแบบขึ้นเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างผู้สมัครแข่งขันหรือผู้สมัครงาน โดยเป็นการเยียวยาผลกระทบที่ได้เกิดขึ้นแล้วจากการถูกเลือกปฏิบัติในอดีต และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าวขึ้นอีกในอนาคต (ที่มา : https://www.law.cornell.edu/wex/affirmative_action)

ในงานเรื่อง “ปัญหาการบังคับใช้หลักความเสมอภาคในแผนกฎหมายเอกชน : ศึกษากรณีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘” ผู้เขียนอธิบายว่า มาตรการยืนยันสิทธิเชิงบวกถือเป็นข้อยกเว้นสำหรับหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) อันเป็นหลักการสากล ซึ่งเอกชนสามารถมีขอบเขตแห่งดุลยพินิจในเรื่องดังกล่าวได้กว้างขวางกว่ารัฐ เนื่องจากไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ เช่น การกำหนดประเภทงานที่สงวนเอาไว้สำหรับแรงงานเพศชายเท่านั้น การประกาศรับสมัครงานที่มุ่งเน้นผู้สมัครอายุน้อยเพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาบุคลากร (ที่มา : กานต์สินี ศิริ, ปัญหาการบังคับใช้หลักความเสมอภาคในแผนกฎหมายเอกชน: ศึกษากรณีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓.)

Deterrence = การป้องปราม

๑. Merriam-Webster อธิบายเอาไว้ว่าหมายถึง สิ่งที่ทำให้การเคลื่อนไหวหรือความก้าวหน้าเป็นไปได้ยาก (คำนาม) (<https://www.merriam-webster.com/thesaurus/deterrent>)

๒. Cambridge dictionary อธิบายเอาไว้ว่าหมายถึง การป้องปราม การยับยั้ง (คำนาม)

คำอธิบายเพิ่มเติม : การยับยั้ง คือ สิ่งที่ยกกันไม่ให้ผู้คนทำบางสิ่งบางอย่าง โดยการทำให้กลัวว่าจะเกิดอะไรขึ้นหากทำเช่นนั้น (<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-thai/deterrent>)

(3) ความหมายในบริบทของคำวินิจฉัย (..... detriment suffered by a worker as a result of an unlawful dismissal and an adequate *deterrent* to employers dismissing employees unfairly) หมายถึง มาตรการเชิงป้องปรามทางเศรษฐกิจที่มีผลยับยั้งนายจ้างไม่ให้กระทำความผิดกฎหมาย หรืออีกนัยหมายถึง การตั้งค่าปรับให้สูงเพื่อที่จะทำให้นายจ้างเกิดความเกรงกลัวจนทำให้ไม่กล้าเลิกจ้างลูกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ ยังกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการสร้างดุลยภาพแห่งผลประโยชน์ หรือการสร้างต้นทุนทางกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้นายจ้างใช้อำนาจตามอำเภอใจที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อดุลยภาพแห่งสัญญาจ้างงาน เมื่อมาตรการป้องปราม (*deterrent*) ไม่มีประสิทธิภาพ

สำหรับคำวินิจฉัยนี้ ศาลจึงกล่าวโดยสรุปว่าบทบัญญัติพิพาทให้เสรีภาพกับนายจ้างมากจนเกินไป ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของลูกจ้าง และขัดต่อหลักความเสมอภาคและหลักความสมเหตุสมผล
